Doc no: 30083
Copy no: 30085

058224|7

183191332F

RGN-BIBLIOTEEK
HSRC LIBRARY
RGN·HSRC

VERVALDATUM/DATE DUE

1986 -01- 06
27 MAR 1986

RGN BIBLIOTEEK | HSRC LIBRARY

0000300855

2844363866

001.3072068 HSRC KOMM 30
030085

RGN-PUBLIKASIELYS

'n Volledige lys van RGN-publikasies of 'n lys van publikasies van 'n besondere instituut van die RGN kan van die President van die Raad verkry word.

BRONNELYS

BENSON, IVOR. *The opinion makers.* Durban, Dolphin Press, 1967.

ENGELBRECHT, J.C.R. *Die pers as massakommunikasiemedium.* Pretoria, Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1972.

GERRYTS, E.D. *'n Ontleding van die inhoud van Afrikaanse en Engelse dagblaaie voor die instelling van televisie.* Pretoria, Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1979.

HERBST, D.A.S. *Die dilemma van die moderne koerant: 'n historiese ondersoek met toespitsing op maatskaplike, ekonomiese en politieke aspekte.* Potchefstroom, PU vir CHO, 1974. (D.Phil. dissertasie)

OOSTHUIZEN, P.G. *Televisie en aggressie, 1978.* Raad vir Geesteswetenlike Navorsing, 1980.

SNYMAN, P.G. *Pers en leser, 'n prinsipiële voorstudie tot die persetiek.* Potchefstroom, Pro/Rege, 1971.

SUID-AFRIKA (Republiek). Kommissie van Ondersoek insake Aangeleenthede betreffende Televisie. *Verslag.* Pretoria, Staatsdrukker, 1970.

Die inhoud van Afrikaanse en Engelse dagblaaie voor en na die instelling van televisie

verband kon hou met die instelling van televisie was 'n toename van kleurfoto's op die agterblad van Afrikaanse koerante en oggendkoerante.

4.4 GEVOLGTREKKING

Met enkele uitsonderings is veranderings in die ruimtebeslag van verskillende funksies wat moontlik betrekking kon hê op die instelling van televisie in Suid-Afrika grootliks beperk tot afdelings in koerante en/of tot subfunksies. Wat die voorsiene moontlike veranderinge in ruimtebeslag betref, soos genoem onder punt 4.1, is daar slegs ten opsigte van die *adver= tensiefunksie* redelik deurlopende aanduidings van veranderinge soos voorsien, gevind. Die verandering van *Nasionale handels= advertensies* en die vermeerdering van *Plaaslike handelsadverten= sies* strook in breë trekke met wat verwag is. 'n Opvallende verandering wat nie voorsien is nie, is die vermeerdering van die ruimtebeslag van die *diensfunksie*, en meer spesifiek die subfunksie *Omgewingsinligting*.

4.5 SLOT

Daar is in hierdie studie verslag gedoen aangaande die ruimte= beslag van verskillende koerantfunksies en -subfunksies in die totale Afrikaanse en Engelse dagblaaie en onderafdelings daarvan gedurende die tydperk 1973 tot 1978. Daar is veral klem gelê op die veranderinge wat in die ruimtebeslag van die verskillende subfunksies ingetree het na die instelling van televisie aan die begin van 1976. Alhoewel daar weinig gevalle van groot veranderinge in die ruimtebeslag van funksies voorgekom het, is daar wel bevind dat daar kleiner veranderinge ten opsigte van subfunksies en in koerantonderafdelings voorgekom het wat moontlik met die instelling van televisie in Suid-Afrika verband kan hou.

'n Studie van alle koerantgroepe dui op 'n toename in die ruimtebeslag van hierdie funksie in afdeling 3 (die redaksionele blad) en 'n afname in die ruimtebeslag van hierdie funksie in afdeling 1 (die voorblad) in alle koerantgroepe behalwe oggendblaaie.

4.3.5 *Die interpretasiefunksie*

Die ruimtebeslag van hierdie funksie en sy subfunksies toon gedurende die steekproeftydperk geen veranderinge wat dalk met die instelling van televisie in verband gebring kan word nie. Dit geld vir die koerante in geheel sowel as vir die verskillende onderafdelings van koerante.

4.3.6 *Die diensfunksie*

Alhoewel dit in geen geval statisties betekenisvol was nie, was die ruimtebeslag van hierdie funksie, wat die koerante van alle koerantgroepe in die steekproef betref, meer in die jare 1976, 1977 en 1978 as in die jare 1973 en 1975. Hierdie vermeerdering kom veral in afdelings 5 en 7 van die koerante voor en dit is klaarblyklik hoofsaaklik by die subfunksie *Omgewingsinligting* waar hierdie styging merkbaar is. Hierdie verandering kan moontlik verband hou met die instelling van televisie en is waarskynlik deels veroorsaak deur die publikasie van gegewens soos televisieprogramuitsaaitye sedert die instelling van televisie.

4.3.7 *Illustrasiemateriaal*

Daar was geen veranderinge ten opsigte van die ruimtebeslag van illustrasiemateriaal in die totale koerant van enige van die koerantgroepe wat met die instelling van televisie in verband gebring kon word nie. Op die voorblad van Afrikaanse en middagkoerante was daar wel 'n afname in die ruimtebeslag van swart-en-wit foto's wat moontlik verband kon hou met die instelling van televisie. 'n Ander verandering wat ook moontlik

Verslag KOMM-30

Die inhoud van Afrikaanse en Engelse dagblaaie voor en na die instelling van televisie

E.D. Gerryts

Pretoria
Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing
1981

RGN BIBLIOTEEK LIBRARY HSRC

1983 -01- 06

STANDKODE
001.3072068 HSRC KOMM 30

REGISTERNOMMER
058224

BESTELNOMMER
G

E.D. Gerryts, B.A. (Hons.), Seniornavorser

Instituut vir Kommunikasienavorsing
Direkteur: Dr. P.C.J. Jordaan

ISBN 0 86965 965 0

Prys: R6.65
(AVB ingesluit)

© Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing 1981
Alle regte voorbehou

Gedruk deur Compuprint

gaans meer as 90 % van die totale koerantoppervlakte beslaan. Die *advertensiefunksie* en die *inligtingsfunksie* het saam deur=gaans meer as 65 % van die ruimte van al die koerantgroepe beslaan.

4.3.2 *Die advertensiefunksie*

Die *advertensiefunksie* het deurgaans in al die koerantgroepe die meeste ruimte beslaan. In sowel Afrikaanse koerante as oggend=koerante was die ruimtebeslag van hierdie funksie in 1978, die jaar waarin daar begin is met die vertoning van televisie-adver=tensies, statisties beduidend laer as in die ander steekproef=jare. 'n Daling in die ruimtebeslag van die funksie in al die groepe koerante is merkbaar vanaf 1976. *Plaaslike handselsadver=tensies* het 'n toename in ruimtebeslag vanaf 1976 tot 1977 getoon, terwyl *Nasionale handelsadvertensies* in 'n groot mate 'n teenoor=gestelde tendens getoon het. Hierdie waarnemings is in etlike gevalle gestaaf deur statisties beduidende hoogte- en laagte=punte voor en na die instelling van televisie.

4.3.3 *Die inligtingsfunksie*

Die *inligtingsfunksie* is die funksie wat die tweede meeste ruimte in al die koerantgroepe beslaan het. Geen statisties betekenis=volle veranderinge het ten opsigte van die ruimtebeslag van hier=die funksie gedurende die steekproeftydperk voorgekom nie. In Engelse sowel as middagkoerante was daar in 1978 'n statistiese betekenisvolle vermeerdering in die ruimtebeslag van *Plaaslike nuus* merkbaar terwyl daar van 1973 tot 1978 by Afrikaanse koe=rante 'n afname in die ruimtebeslag van *Oorsese nuus* opgemerk is.

4.3.4 *Die ontvlugtingsfunksie*

Wat die ruimtebeslag van hierdie funksie betref, was daar slegs in die geval van Afrikaanse koerante 'n statisties beduidende aanduiding van 'n afname gedurende die steekproeftydperk.

uitgawes van die betrokke jaar. Bevredigende resultate is verkry vir Engelse sowel as Afrikaanse koerante en vir oggend- sowel as middagkoerante.

Met behulp van 'n sisteem van kategorieë het 'n span van inhoudsontleders die koerante ontleed en alle items in kategorieë ingedeel. Die koëffisiënt van interbeoordelaarsbetroubaarheid was deurgaans hoog. Die verskillende kategorieë is saamgegroepeer om nege funksies te vorm, naamlik die *inligtingsfunksie*, die *interpretasiefunksie*, die *ontvlugtingsfunksie*, die *ensiklopediese funksie*, die *diensfunksie*, die *materiële winsfunksie*, die *selfuitdrukkingsfunksie*, die *beïnvloedingsfunksie* en die *advertensiefunksie*.

Daar is verder nie net gelet op die hoeveelheid ruimte wat deur alle kategorieë opgeneem is nie, maar ook op waar die berigte in die koerant voorkom. Hiervoor is die koerant in sewe afdelings opgedeel, naamlik die voorblad, die deel tussen die voorblad en die redaksionele blad, die redaksionele teenblad, die deel tussen die redaksionele teenblad en die agterblad, die agterblad en die bylae.

Die ruimtebeslag van die verskillende funksies is ontleed deur die log-lineêre modelontledingstegniek. Op die wyse is vasgestel in watter mate daar van jaar tot jaar veranderinge ten opsigte van die ruimtebeslag van die onderskeie funksies en subfunksies voorgekom het.

4.3 BEVINDINGS

4.3.1 *Ruimtebeslag van funksies*

Die vyf funksies wat elke jaar die meeste ruimte in al die koerantgroepe beslaan, is die *advertensiefunksie*, die *inligtingsfunksie*, die *ontvlugtingsfunksie*, die *interpretasiefunksie* en die *diensfunksie*. Gesamentlik het hierdie funksies bykans deur=

INHOUDSOPGAWE

BLADSY

SUMMARY/OPSOMMING .... -x-

1 INLEIDING 1

1.1 Agtergrond 1
1.2 Doel 3

2 METODE VAN ONDERSOEK 4

2.1 Die steekproewe 4
2.2 Kategorisering 9
2.3 Aanbieding van gegewens 17
2.4 Vergelyking van die ruimtebeslag van die funksies oor die steekproefjare 22
2.5 Ontleders 23

3 RESULTATE 24

3.1 Inleiding 24
3.2 Ruimtebeslag van funksies 27
3.3 Gevolgtrekking 32

4 SAMEVATTING 53

4.1 Inleiding 53
4.2 Metode van ondersoek 53
4.3 Bevindinge 54
4.4 Gevolgtrekking 57
4.5 Slot 58

BRONNELYS 59

TABELLE

		BLADSY
2.1	RUIMTEBESLAG VAN VERSKILLENDE FUNKSIES OOR DIE VIER STEEKPROEFWEKE: AFRIKAANSE KOERANTE	6
2.2	RUIMTEBESLAG VAN VERSKILLENDE FUNKSIES OOR DIE VIER STEEKPROEFWEKE: ENGELSE KOERANTE	6
2.3	RUIMTEBESLAG VAN VERSKILLENDE FUNKSIES OOR DIE VIER STEEKPROEFWEKE: OGGENDKOERANTE	7
2.4	RUIMTEBESLAG VAN VERSKILLENDE FUNKSIES OOR DIE VIER STEEKPROEFWEKE: MIDDAGKOERANTE	7
2.5	KORRELASIES (SPEARMAN RHO) TUSSEN DIE STEEKPROEF EN DIE UNIVERSUM TEN OPSIGTE VAN DIE RUIMTE AF= GESTAAN AAN FUNKSIES VAN AFRIKAANSE EN ENGELSE KOERANTE IN 1978	10
2.6	KORRELASIES TUSSEN DIE STEEKPROEF EN DIE UNIVER= SUM TEN OPSIGTE VAN DIE RUIMTE AFGESTAAN AAN FUNKSIES VAN OGGEND- EN MIDDAGKOERANTE IN 1978	10
2.7	KOERANTFUNKSIES	18
3.1	RUIMTEBESLAG VAN DIE ONDERSKEIE KOERANTAFDELINGS: AFRIKAANSE KOERANTE	26
3.2	RUIMTEBESLAG VAN DIE ONDERSKEIE KOERANTAFDELINGS: ENGELSE KOERANTE	26
3.3	RUIMTEBESLAG VAN DIE ONDERSKEIE KOERANTAFDELINGS: OGGENDKOERANTE	26
3.4	RUIMTEBESLAG VAN DIE ONDERSKEIE KOERANTAFDELINGS: MIDDAGKOERANTE	26

HOOFSTUK 4

SAMEVATTING

4.1 INLEIDING

Hierdie projek vind aansluiting by 'n navorsingsprogram wat daarop gemik is om die uitwerking van die instelling van televisie in Suid-Afrika te bepaal. Navorsing oorsee toon dat die invloed wat televisie op die sirkulasiesyfers van dagblaaie kan hê, moontlik afhanklik is van die inhoud van die dagblaaie. Hierdie projek is daarop gerig om deur middel van inhoudsontleding ondersoek in te stel na verskuiwings en ver= anderings van funksies van dagblaaie, soos deur hulle inhoud voor en na die instelling van televisie uitgebeeld. Moontlike veran= derings in inhoud wat vir koerante na die instelling van televisie voorsien is, sluit onder andere in 'n afname in illustrasiemateriaal, vermaaklikheidsmateriaal, nasionale en internasionale nuus, nasionale handelsadvertensies en 'n toename in agtergrond= besprekings, streek- en plaaslike nuus en plaaslike handels= advertensies. Daar is ook voorsien dat middagkoerante in 'n groter mate as oggendkoerante deur die instelling van televisie geraak sou word. In hierdie verslag word 'n beeld gegee van die inhoud van dagblaaie in die jare 1973, 1975, 1976, 1977 en 1978, dit wil sê vanaf drie jaar voor tot drie jaar na die instelling van televisie.

4.2 METODE VAN ONDERSOEK

In 1973 is 'n steekproef van ses dagblaaie uit 'n moontlike 21 dag= blaaie en van vier weke (een uit elke seisoen) uit die moontlike 52 weke se uitgawes getrek. Dieselfde dagblaaie en dieselfde datums is vir die trek van die ander steekproefjare (1975, 1976, 1977 en 1978) gebruik. Elke steekproef is afsonderlik statisties getoets vir veralgemeenbaarheid tot die universum van alle dagblaaie en tot die universum van alle weke se

TABEL 3.32

RUIMTEBESLAG VAN ILLUSTRASIES: MIDDAGKOERANTE

Koerant= afdelings	Jare	Persentasieruimtebeslag van koerantillustrasies: Swart-en-wit foto's	Kleurfoto's	Swart-en-wit tekeninge	Kleurtekeninge	Geskrewe materiaal	TOTAAL
1	1973	20	0	1	0	79	100
	1975	18	0	0	0	81	100
	1976	16	0	1	0	83	100
	1977	16	0	0	0	84	100
	1978	16	0	0	0	83	100
2	1973	7	0	1	0	93	100
	1975	7	0	1	0	92	100
	1976	5	0	0	0	94	100
	1977	6	0	0	0	94	100
	1978	6	0	0	0	93	100
3	1973	1	0	4	0	95	100
	1975	1	0	8	0	91	100
	1976	2	0	12	0	87	100
	1977	2	0	10	0	88	100
	1978	2	0	10	0	89	100
4	1973	16	0	2	0	82	100
	1975	17	0	1	0	82	100
	1976	17	0	1	0	81	100
	1977	16	0	2	0	82	100
	1978	18	0	0	0	81	100
5	1973	4	0	3	0	94	100
	1975	5	0	2	0	93	100
	1976	4	0	2	0	94	100
	1977	4	0	3	0	93	100
	1978	4	0	3	0	93	100
6	1973	10	0	0	0	89	100
	1975	13	0	0	0	87	100
	1976	13	0	0	0	87	100
	1977	15	0	0	0	85	100
	1978	12	0	0	0	88	100
7	1973	6	1	4	2	86	100
	1975	5	2	3	1	89	100
	1976	5	2	3	1	90	100
	1977	5	2	3	1	89	100
	1978	5	2	2	1	90	100
Totale koerant	1973	6	0	2	1	91	100
	1975	7	1	2	0	91	100
	1976	6	1	2	0	91	100
	1977	6	1	2	0	91	100
	1978	6	1	2	0	91	100

TABELLE (vervolg)

BLADSY

3.5 RUIMTEBESLAG VAN FUNKSIES: AFRIKAANSE KOERANTE 35

3.6 RUIMTEBESLAG VAN FUNKSIES: ENGELSE KOERANTE ... 36

3.7 RUIMTEBESLAG VAN FUNKSIES: OGGENDKOERANTE 37

3.8 RUIMTEBESLAG VAN FUNKSIES: MIDDAGKOERANTE 38

3.9 RUIMTEBESLAG VAN DIE ADVERTENSIEFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: AFRIKAANSE KOERANTE 39

3.10 RUIMTEBESLAG VAN DIE ADVERTENSIEFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: ENGELSE KOERANTE 39

3.11 RUIMTEBESLAG VAN DIE ADVERTENSIEFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: OGGENDKOERANTE 40

3.12 RUIMTEBESLAG VAN DIE ADVERTENSIEFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: MIDDAGKOERANTE 40

3.13 RUIMTEBESLAG VAN DIE INLIGTINGSFUNKSIE (ONDER= VERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: AFRIKAANSE KOERANTE 41

3.14 RUIMTEBESLAG VAN DIE INLIGTINGSFUNKSIE (ONDER= VERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: ENGELSE KOERANTE 41

TABELLE (vervolg)

BLADSY

3.15 RUIMTEBESLAG VAN DIE INLIGTINGSFUNKSIE (ONDER= VERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: OGGENDKOERANTE 42

3.16 RUIMTEBESLAG VAN DIE INLIGTINGSFUNKSIE (ONDER= VERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: MIDDAGKOERANTE 42

3.17 RUIMTEBESLAG VAN DIE ONTVLUGTINGSFUNKSIE (ONDER= VERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: AFRIKAANSE KOERANTE 43

3.18 RUIMTEBESLAG VAN DIE ONTVLUGTINGSFUNKSIE (ONDER= VERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: ENGELSE KOERANTE 43

3.19 RUIMTEBESLAG VAN DIE ONTVLUGTINGSFUNKSIE (ONDER= VERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: OGGENDKOERANTE 44

3.20 RUIMTEBESLAG VAN DIE ONTVLUGTINGSFUNKSIE (ONDER= VERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: MIDDAGKOERANTE 44

3.21 RUIMTEBESLAG VAN DIE INTERPRETASIEFUNKSIE (ONDER= VERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: AFRIKAANSE KOERANTE 45

3.22 RUIMTEBESLAG VAN DIE INTERPRETASIEFUNKSIE (ONDER= VERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: ENGELSE KOERANTE 45

TABEL 3.31

RUIMTEBESLAG VAN ILLUSTRASIES: OGGENDKOERANTE

Koerant= afdelings	Jare	Persentasieruimtebeslag van koerantillustrasies					
		Swart-en-wit foto's	Kleurfoto's	Swart-en-wit tekeninge	Kleurtekeninge	Geskrewe materiaal	TOTAAL
1	1973	12	3	1	0	85	100
	1975	10	5	1	0	84	100
	1976	10	5	1	0	84	100
	1977	12	5	0	1	81	100
	1978	11	6	0	0	83	100
2	1973	7	0	0	0	93	100
	1975	7	1	0	0	92	100
	1976	7	1	0	0	92	100
	1977	7	1	0	0	92	100
	1978	8	1	0	0	91	100
3	1973	1	0	11	0	87	100
	1975	1	0	10	0	89	100
	1976	2	0	10	0	88	100
	1977	2	0	10	0	88	100
	1978	2	0	9	0	89	100
4	1973	13	0	1	0	86	100
	1975	16	0	1	0	83	100
	1976	12	0	0	0	88	100
	1977	17	0	0	0	82	100
	1978	16	0	0	0	84	100
5	1973	3	0	3	0	94	100
	1975	4	0	2	0	93	100
	1976	5	0	3	0	92	100
	1977	4	0	3	0	93	100
	1978	5	1	4	0	91	100
6	1973	8	0	1	0	91	100
	1975	8	1	1	0	90	100
	1976	5	5	3	0	87	100
	1977	6	6	2	1	86	100
	1978	6	8	0	0	87	100
7	1973	10	4	2	4	80	100
	1975	4	2	4	2	88	100
	1976	14	2	1	1	81	100
	1977	14	3	2	1	81	100
	1978	12	6	2	1	79	100
Totale koerant	1973	6	1	2	0	91	100
	1975	5	1	2	0	90	100
	1976	7	1	2	0	90	100
	1977	7	1	2	0	90	100
	1978	7	2	2	0	89	100

058224

TABEL 3.30

RUIMTEBESLAG VAN ILLUSTRASIES: ENGELSE KOERANTE

Koerant= afdelings	Jare	Persentasieruimtebeslag van koerantillustrasies					
		Swart-en-wit fot's	Kleurfoto's	Swart-en-wit tekeninge	Kleurtekeninge	Geskrewe materiaal	TOTAAL
1	1973	18	2	1	0	79	100
	1975	16	1	1	0	83	100
	1976	15	0	1	0	84	100
	1977	15	1	1	0	83	100
	1978	15	1	0	0	84	100
2	1973	7	0	1	0	92	100
	1975	7	0	1	0	92	100
	1976	6	0	0	0	94	100
	1977	6	0	0	0	93	100
	1978	6	0	1	0	93	100
3	1973	0	0	8	0	91	100
	1975	1	0	12	0	87	100
	1976	2	0	11	0	87	100
	1977	3	0	9	0	88	100
	1978	3	0	8	0	89	100
4	1973	18	0	2	0	80	100
	1975	19	0	1	0	80	100
	1976	17	0	2	0	82	100
	1977	19	0	2	0	79	100
	1978	20	0	0	0	80	100
5	1973	3	0	2	0	95	100
	1975	5	0	2	0	93	100
	1976	4	0	2	0	95	100
	1977	3	0	2	0	95	100
	1978	4	0	1	0	94	100
6	1973	7	0	1	0	92	100
	1975	9	0	0	0	90	100
	1976	10	0	2	0	88	100
	1977	10	1	1	0	89	100
	1978	8	0	1	0	92	100
7	1973	4	1	3	1	91	100
	1975	2	0	2	1	95	100
	1976	4	0	3	1	92	100
	1977	4	1	2	0	92	100
	1978	4	1	2	0	93	100
Totale koerant	1973	5	0	2	0	92	100
	1975	5	0	2	0	93	100
	1976	5	0	2	0	92	100
	1977	6	0	2	0	92	100
	1978	6	0	1	0	93	100

RAAD VIR GEESTESWETENSKAPLIKE NAVORSING
HUMAN SCIENCES RESEARCH COUNCIL

TABELLE (vervolg)

BLADSY

3.23 RUIMTEBESLAG VAN DIE INTERPRETASIEFUNKSIE (ONDER= VERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: OGGENDKOERANTE 46

3.24 RUIMTEBESLAG VAN DIE INTERPRETASIEFUNKSIE (ONDER= VERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: MIDDAGKOERANTE 46

3.25 RUIMTEBESLAG VAN DIE DIENSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: AFRIKAANSE KOERANTE 47

3.26 RUIMTEBESLAG VAN DIE DIENSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: ENGELSE KOERANTE 47

3.27 RUIMTEBESLAG VAN DIE DIENSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: OGGENDKOERANTE 48

3.28 RUIMTEBESLAG VAN DIE DIENSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: MIDDAGKOERANTE 48

3.29 RUIMTEBESLAG VAN ILLUSTRASIES: AFRIKAANSE KOERANTE 49

3.30 RUIMTEBESLAG VAN ILLUSTRASIES: ENGELSE KOERANTE 50

3.31 RUIMTEBESLAG VAN ILLUSTRASIES: OGGENDKOERANTE 51

3.32 RUIMTEBESLAG VAN ILLUSTRASIES: MIDDAGKOERANTE 52

SUMMARY

The study involves an investigation into the content of South African daily newspapers before and after the introduction of television. For the purpose of this investigation samples of daily newspapers were drawn for the years 1973, 1975, 1976, 1977 and 1978. The newspapers were analyzed by means of a category system into which all items in the papers were classified. The results were processed into a system of nine functions, subdivided into subfunctions, which link up with the above category system.

From the results of the analysis it appears that most of the changes in the allocation of space which may be connected to the introduction of television, occur in the *advertisement function*, particularly the sub=functions *National commercial advertisements* and *Local commercial adver=tisements* and in the *service function*, particularly the subfunction *Environmental information*. Other changes in the allocation of space of different functions which may be related to the introduction of television are largely limited to proportional changes in the allocation of space within subdivisions of newspapers.

OPSOMMING

Die studie behels 'n ondersoek na die inhoud van Suid-Afrikaanse dagblaaie voor en na die instelling van televisie. Vir die doel van hierdie onder=soek is steekproewe van dagblaaie vir die jare 1973, 1975, 1976, 1977 en 1978 getrek. Hierdie dagblaaie is ontleed deur middel van 'n kategorie=sisteem waarin alle items in die koerante ingedeel is. Die resultate is verwerk in 'n sisteem van nege funksies, onderverdeel in subfunksies, wat aansluit by bogenoemde kategoriesisteem.

Uit die resultate van die ontleding blyk dat die meeste veranderinge in ruimtebeslag wat moontlik met die instelling van televisie verband hou, by die *advertensiefunksie*, veral die subfunksies *Nasionale handelsadver=tensies* en *Plaaslike handelsadvertensies* en by die *diensfunksie*, veral die subfunksie *Omgewingsinligting*, voorgekom het. Ander veranderings in die ruimtebeslag van verskillende funksies wat moontlik betrekking kan hê op die instelling van televisie is grootliks beperk tot proporsionele veranderings in ruimtebeslag binne onderafdelings van koerante.

TABEL 3.29

RUIMTEBESLAG VAN ILLUSTRASIES: AFRIKAANSE KOERANTE

Koerant=afdelings	Jare	Persentasieruimtebeslag van koerantillustrasies: Swart-en-wit foto's	Kleurfoto's	Swart-en-wit tekeninge	Kleurtekeninge	Geskrêwe materiaal	TOTAAL
1	1973	17	0	0	0	83	100
	1975	16	3	0	0	81	100
	1976	14	4	0	0	82	100
	1977	14	3	0	1	82	100
	1978	12	5	0	0	83	100
2	1973	6	0	1	0	93	100
	1975	7	1	1	0	92	100
	1976	6	1	0	0	93	100
	1977	6	1	0	0	93	100
	1978	8	1	0	0	91	100
3	1973	1	0	4	0	94	100
	1975	1	0	4	0	95	100
	1976	1	0	11	0	87	100
	1977	1	0	12	0	88	100
	1978	0	0	11	0	89	100
4	1973	12	0	1	0	88	100
	1975	14	0	0	0	85	100
	1976	14	0	0	0	86	100
	1977	13	0	1	0	86	100
	1978	14	0	0	0	85	100
5	1973	4	0	5	0	91	100
	1975	4	0	3	0	92	100
	1976	6	0	4	0	90	100
	1977	5	1	5	0	90	100
	1978	5	1	5	0	89	100
6	1973	13	0	0	0	87	100
	1975	13	1	0	0	86	100
	1976	11	4	0	0	85	100
	1977	14	4	0	1	81	100
	1978	12	5	0	0	82	100
7	1973	17	3	5	8	66	100
	1975	18	11	5	3	63	100
	1976	17	9	3	3	69	100
	1977	15	6	3	3	73	100
	1978	14	8	2	2	73	100
Totale koerant	1973	7	0†	3	1	88	100
	1975	8	2	2	0	87	100
	1976	8	2	2	0	87	100
	1977	8	2	3	1	87	100
	1978	8	2	3	0	87	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde funksie in ander jare.

TABEL 3.27

RUIMTEBESLAG VAN DÍE DIENSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: OGGENDKOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies							
	Omgewingsinligting	Advieskolomme	Verbruikershulp	Praktiese aanwysings	Persoonlike ervaring	Ander dienste en wenke	Ander funksies	TOTAAL
1973	4	0	2	1	0	0	94	100
1975	3	0	1	1	0	0	95	100
1976	4	0	2	1	0	0	92	100
1977	5†	0	2	1	0	0	91	100
1978	6†	0	2	1	0	0	91	100

† Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde funskie in ander jare.

TABEL 3.28

RUIMTEBESLAG VAN DIE DIENSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: MIDDAGKOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies							
	Omgewingsinligting	Advieskolomme	Verbruikershulp	Praktiese aanwysings	Persoonlike ervaring	Ander dienste en wenke	Ander funksies	TOTAAL
1973	2	0	1	1	0	0	96	100
1975	1†	0	2	1	0	0	96	100
1976	3	0	1	0	0	0	95	100
1977	3	0	2	0	0	0	95	100
1978	3	0	2	0	0	0	95	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde funksie in ander jare.

HOOFSTUK 1

INLEIDING

1.1 AGTERGROND

Hierdie verslag is die derde wat uitgebring word in die projek Inhoudsontleding van die Pers en die tweede wat handel oor die inhoud van koerante. Dit vorm deel van 'n ondersoek wat in die aanbeveling van die Kommissie van Ondersoek Insake Aangeleenthede Betreffende Televisie (paragraaf 411) genoem is en deur die Instituut vir Kommunikasienavorsing van die RGN onderneem word. Hierdie projek behels die ontleding van die inhoud van Suid-Afrikaanse koerante voor en na die in=stelling van televisie in Suid-Afrika.

In die verslag wat handel oor die inhoud van Afrikaanse en Engelse dagblaaie voor die instelling van televisie (Gerryts, 1979: 2-3) is aangetoon dat daar in die buiteland na die instelling van televisie klaarblyklik sekere ver=anderings binne die persstruktuur voorgekom het. Dit het verder geblyk dat koerantinhoud moontlik met hierdie ver=anderinge in die persstruktuur en sirkulasiesyfers van buitelandse koerante verband gehou het. Hieruit kan afgelei word dat koerante in Suid-Afrika ook moontlik na die instelling van televisie hulle funksies, soos weerspieël deur hulle inhoud, in heroorweging sou neem om die invloed van televisie op sirkulasiesyfers teë te werk. Die veranderings in koerant=inhoud wat aangebring kon word, kon sodanig wees dat daar na die instelling van televisie meer aandag as voorheen gegee is aan daardie funksies en aanbiedingswyses wat by uitstek deur koerante vervul kan word of wat veral vir koerante geskik is. Die inhoud van koerante kon byvoorbeeld moontlik soos volg verander word:

(a) Televisie is by uitstek 'n visuele medium. Aangesien dit vir die koerante moeilik is om in hierdie opsig met televisie mee te ding, is dit moontlik dat koerante mettertyd minder klem op illustrasiemateriaal gelê het en hulle meer by geskrewe materiaal bepaal het.

(b) Vir die algemene kyker wat nie oor 'n videokassetmasjien beskik nie, is televisie 'n vlugtige medium wat geen perma= nente rekord laat nie. Die kyker moet derhalwe op sy geheue staatmaak. Die koerant laat wel 'n permanente rekord en moontlik is hierdie eienskap effektief gebruik. In die verband kan gedink word aan 'n toename in agtergrond= besprekings en die publikasie van meer onderhoude en toesprake.

(c) Tussen 45 en 50 % van die totale televisie-uitsaaityd is van 1976 tot 1978 aan een of ander vorm van vermaak= likheidsprogram gewy (Oosthuizen, 1980: 9). Minder as 10 % van die totale koerantruimte van Suid-Afrikaanse koerante is gedurende 1973 en 1975 aan daardie funksie van koerante wat min of meer ooreenstem met die vermaak= likheidsfunksie van televisie-uitsendings afgestaan (Gerryts, 1979: 25-26). Omdat televisie in 'n groter mate 'n vermaaklikheidsmedium skyn te wees, is dit moontlik dat koerante vermaaklikheidsmateriaal kon verminder het en verskillende soorte inligtingsmateriaal kon vermeerder het.

(d) Daar was gedurende die eerste paar jaar van televisie-uitsendings in Suid-Afrika slegs een televisiekanaal wat nuus aan die hele Suid-Afrika verskaf het. Nuusuitsaai= tyd is beperk en televisienuus het gevolglik veral op nasio= nale en internasionale nuus wat vir die meeste kykers van belang was, gekonsentreer. Koerante kon gevolglik besluit om meer aandag te wy aan streeknuus en nuus van meer plaaslike aard, asook onbelangrike maar interessante nuus.

TABEL 3.25

RUIMTEBESLAG VAN DIE DIENSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: AFRIKAANSE KOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies							TOTAAL
	Omgewingsinligting	Advieskolomme	Verbruikershulp	Praktiese aanwysings	Persoonlike ervaring	Ander dienste en wenke	Ander funksies	
1973	3	0	1	1	0	0	96	100
1975	2	0	2	0	0	0	96	100
1976	3	0	2	0	0	0	95	100
1977	3	0	2	0	0	0	94	100
1978	4†	0	2	1	0	0	93	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde funksie in ander jare.

TABEL 3.26

RUIMTEBESLAG VAN DIE DIENSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: ENGELSE KOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies							TOTAAL
	Omgewingsinligting	Advieskolomme	Verbruikershulp	Praktiese aanwysings	Persoonlike ervaring	Ander dienste en wenke	Ander funksies	
1973	2	0	1	1	0	0	95	100
1975	2	0	1	1	0	0	96	100
1976	3	0	2	1	0	0	94	100
1977	4†	0	2	0	0	0	94	100
1978	4	0	2	1	0	0	94	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde funksie in ander jare.

TABEL 3.23

RUIMTEBESLAG VAN DIE INTERPRETASIEFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: OGGENDKOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies									TOTAAL
	Wêreldnuus (Vertolkend)	SA internasionale Nuus (vertolkend)	Oorsese nuus (vertolkend)	Afrikanuus (vertolkend)	SA nasionale nuus (vertolkend)	SA streeknuus (vertolkend)	Plaaslike nuus (vertolkend)	Bespiegelende algemene kennis	Ander funksies	
1973	0	1	0	0	1	1	0	0	95	100
1975	0	1	1	0	2	2	1	0	92	100
1976	0	1	1	0	1	1†	0	0	96	100
1977	0	1	0	0	1	1	1	0	95	100
1978	0	1	1	0	3†	2	1	0	92	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimte=beslag van dieselfde subfunksie in ander jare.

TABEL 3.24

RUIMTEBESLAG VAN DIE INTERPRETASIEFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: MIDDAGKOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies									TOTAAL
	Wêreldnuus (vertolkend)	SA internasionale Nuus (vertolkend)	Oorsese nuus (vertolkend)	Afrikanuus (vertolkend)	SA nasionale nuus (vertolkend)	SA streeknuus (vertolkend)	Plaaslike nuus (vertolkend)	Bespiegelende algemene kennis	Ander funksies	
1973	0	0	1	0	1†	1	1	0	96	100
1975	0	1	2†	1	2	1	1	0	94	100
1976	0	1	1	0	1	1	1	0	95	100
1977	0	1	1	1	1	1	1	0	94	100
1978	0	1	1	0	2†	1	1	0	94	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimte=beslag van dieselfde subfunksie in ander jare.

(e) Om dieselfde rede as wat reeds onder punt (d) genoem is, is advertensies (wat in 1978 vir die eerste keer op SATV gebeeldsend is) ook van nasionale aard. Koerante kon gevolglik gedwing word om hulle in groter mate toe te lê op die werwing en publikasie van advertensies gerig tot 'n plaaslike publiek eerder as tot die breë gemeenskap. Aangesien televisie moontlik 'n deel van die leserspubliek van koerante weggetrek het en aangesien advertensieruimte nou saamhang met die aantal lesers wat 'n koerant het, kan dit verwag word dat koerante na die instelling van televisie in die algemeen proporsioneel minder ruimte as voorheen aan advertensies sou bestee.

(f) Siende dat televisie in Suid-Afrika sedert die aanvang daarvan hoofsaaklik 'n aandmedium was, kon middagkoerante moontlik in 'n groter mate aanpassings gemaak het as oggendkoerante.

1.2 DOEL

Die doel met hierdie projek is om deur middel van inhouds=ontleding vas te stel of die instelling van televisie in Suid-Afrika met verskuiwings ten opsigte van die dagbladpers se funksies soos weerspieël deur die inhoud van dagblaaie ge=paard gegaan het. In hierdie verslag word op grond van steek=proewe 'n beeld gegee van die funksies van dagblaaie wat gedurende die jare 1973 tot 1978 verskyn het. Hierdie beeld is verkry deur middel van inhoudsontledings wat op genoemde dagblaaie gedurende hierdie tydperk gedoen is. Aangesien die veranderings wat van 1973 tot 1975 voorgekom het reeds in 'n vorige verslag (Gerryts, 1979) bespreek is, sal daar in hierdie verslag veral gelet word op moontlike veranderings wat in die funksiestruktuur van dagblaaie voorgekom het sedert die instelling van televisie in Suid-Afrika aan die begin van 1976. Verder sal daar ook nagegaan word of die moontlike veranderings in koerantinhoud wat in paragraaf 1.1 genoem is, voorgekom het.

HOOFSTUK 2

METODE VAN ONDERSOEK

Vir die doel van hierdie ondersoek is steekproewe van dagblaaie vir die jare 1973, 1975, 1976, 1977 en 1978 getrek. Hierdie koerante is deur 'n span inhoudsontleders ontleed en die resultate van die ontledings is op datavelle gekodeer. Die ontleding is gedoen deur middel van 'n kategorie= sisteem waarvolgens alle items in die koerante ingedeel is. Rekord is gehou van die ruimte wat elke kategorie in die koerant as geheel sowel as in die verskillende onderafdelings van die koerant beslaan.

Die resultate is verwerk in 'n sisteem van funksies wat aansluit by bogenoemde kategoriesisteem.

2.1 DIE STEEKPROEWE

Om 'n hanteerbare aantal koerante vir ontleding te kry, is daar van steekproeftrekking gebruik gemaak. Die wyse waarop steekproewe getrek is, word onder uiteengesit.

2.1.1 *Steekproefdatums*

Daar is jaarliks vier weke se uitgawes van elke koerant wat in die steekproef val, ontleed. In die geval van koerante wat meer as een uitgawe per dag publiseer, is slegs een uitgawe by die ontleding betrek. Die jaarlikse steekproef= datums is soos volg bepaal: Vier uitgawes is in die loop van die jaar getrek sodat elk binne 'n ander seisoen val. Eerstens is 'n maand op ewekansige wyse getrek, naamlik November. Daarna is elke derde daaropvolgende maand getrek. Die maande wat in die steekproef geval het, is die volgende:

November	(Lente)
Februarie	(Somer)
Mei	(Herfs)
Augustus	(Winter)

TABEL 3.21

RUIMTEBESLAG VAN DIE INTERPRETASIEFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: AFRIKAANSE KOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies									TOTAAL
	Wêreldnuus (Vertolkend)	SA internasionale Nuus (vertolkend)	Oorsese nuus (vertolkend)	Afrikanuus (vertolkend)	SA nasionale nuus (vertolkend)	SA streeknuus (vertolkend)	Plaaslike nuus (vertolkend)	Bespiegelende algemene kennis	Ander funksies	
1973	0	0	0	0	1†	1	2	0	95	100
1975	0	1	1	0	2	1	1	0	94	100
1976	0	1	1	0	2	1	1	0	95	100
1977	0	1	1	0	2	1	1	0	95	100
1978	0	1	1	0	4†	2	1	0	91	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimte= beslag van dieselfde subfunksie in ander jare.

TABEL 3.22

RUIMTEBESLAG VAN DIE INTERPRETASIEFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: ENGELSE KOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies									TOTAAL
	Wêreldnuus (vertolkend)	SA internasionale Nuus (vertolkend)	Oorsese nuus (vertolkend)	Afrikanuus (vertolkend)	SA nasionale nuus (vertolkend)	SA streeknuus (vertolkend)	Plaaslike nuus (vertolkend)	Bespiegelende algemene kennis	Ander funksies	
1973	0	0	1	0	1	1	0	0	96	100
1975	0	1	2†	1	1	1	1	0	94	100
1976	0	1	1	0	1	1	1	0	96	100
1977	0	0	1	1	1	1	1	0	95	100
1978	0	1	1	0	1	1	1	0	95	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimte= beslag van dieselfde subfunksie in ander jare.

TABEL 3.19

RUIMTEBESLAG VAN DIE ONTVLUGTINGSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: OGGENDKOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies								TOTAAL
	Ontvlugtingsnuus	Ontvlugting - Algemene kennis	Ontvlugtingsfoto's	Speletjies	Prentvermaak/Prent=vervolgverhale	Fiksie	Humor	Ander	
1973	3	0	1	1	2	0	0	93	100
1975	2	0	1	1	3	0	0	93	100
1976	2	0	0	1	2	0	1	94	100
1977	1	0	1	1	2	0	0	94	100
1978	2	0	0	1	2	0	1	94	100

TABEL 3.20

RUIMTEBESLAG VAN DIE ONTVLUGTINGSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: MIDDAGKOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies								TOTAAL
	Ontvlugtingsnuus	Ontvlugting - Algemene kennis	Ontvlugtingsfoto's	Speletjies	Prentvermaak/Prent=vervolgverhale	Fiksie	Humor	Ander	
1973	2	0	0	1	2	0	0	94	100
1975	2	0	0	1	2	0	0	95	100
1976	1	0	0	1	2	0	0	96	100
1977	1	0	1	1	2	0	0	95	100
1978	1	0	0	1	2	0	0	95	100

Uit elk van hierdie maande is een week ewekansig getrek sodat elke koerant in die steekproef uitgawes van die volgende vier weke bevat het:

5-11 November
5-11 Februarie
14-20 Mei
20-26 Augustus

Hierdie datums geld vir al die steekproewe van hierdie projek naamlik die van 1973 tot en met 1978.

Om 'n aanduiding te kry of die inhoud van koerante uit hierdie vier weke as verteenwoordigend beskou kan word van die inhoud van alle dagblaaie wat deur die jaar verskyn, is reeds in 'n vorige verslag 'n vergelyking getref tussen die koerantinhoud van die vier verskillende steekproefweke van 1973 en 1975 (Gerryts, 1979: 7-8). Dit is vir Afrikaanse en Engelse koerante afsonderlik gedoen en daar is van die veronderstelling uitgegaan dat indien geen betekenisvolle verskille tussen die koerantinhoud van die vier weke gevind word nie, die afleiding gemaak kan word dat koerantinhoud nie beduidend van week tot week verander nie en dat die ontleding van die steekproefkoerante van die vier weke, soos gedoen vir die doeleindes vir hierdie projek, waarskynlik 'n verteenwoordigende beeld gee van die jaar se uitgawes. Hierdie vergelyking is vir die doeleindes van hierdie verslag herhaal vir al die koerante van al die steekproewe in die steekproeftydperk (1973, 1975, 1976, 1977 en 1978) en is ook gedoen ten opsigte van die verdeling oggendkoerante - middagkoerante (sien tabelle 2.1, 2.2, 2.3 en 2.4). Daar is met behulp van chi-kwadraatberekeninge in alle gevalle bevind dat daar nie 'n statisties betekenisvolle assosiasie bestaan tussen die vier steekproefweke en die aantal bladsye* wat deur die onderskeie funksies in beslag

*Bladsy is hier beskou as 'n eenheid van tien koerantkolomme.

TABEL 2.1

RUIMTEBESLAG VAN VERSKILLENDE FUNKSIES OOR DIE VIER STEEKPROEFWEKE: AFRIKAANSE KOERANTE

Funksies	Bladsye wat gedurende elke week aan die onder= skeie funksies gewy word			
	1ste week	2de week	3de week	4de week
Inligtingsfunksie	223	243	243	206
Ensiklopediese funksie	20	28	24	17
Diensfunksie	44	51	60	43
Interpretasiefunksie	43	46	63	52
Beïnvloedingsfunksie	19	26	32	24
Ontvlugtingsfunksie	54	46	58	42
Materiële winsfunksie	5	5	8	7
Selfuitdrukkingsfunksie	8	8	11	6
Advertensiefunksie	315	386	470	334
Ander koerantinhoud	10	12	17	17
TOTAAL	741	851	986	748

$\chi^2 = 18{,}17$; gv = 27; $p > 0{,}80$

TABEL 2.2

RUIMTEBESLAG VAN VERSKILLENDE FUNKSIES OOR DIE VIER STEEKPROEFWEKE: ENGELSE KOERANTE

Funksies	Bladsye wat gedurende elke week aan die onder= skeie funksies gewy word			
	1ste week	2de week	3de week	4de week
Inligtingsfunksie	264	263	316	312
Ensiklopediese funksie	28	29	28	27
Diensfunksie	84	90	100	105
Interpretasiefunksie	59	63	74	83
Beïnvloedingsfunksie	18	21	25	26
Ontvlugtingsfunksie	61	69	76	85
Materiële winsfunksie	5	8	10	5
Selfuitdrukkingsfunksie	20	23	21	21
Advertensiefunksie	834	869	1 121	1 060
Ander koerantinhoud	22	23	24	26
TOTAAL	1 395	1 458	1 795	1 750

$\chi^2 = 9{,}97$; gv = 27; $p > 0{,}99$

TABEL 3.17

RUIMTEBESLAG VAN DIE ONTVLUGTINGSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: AFRIKAANSE KOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies								TOTAAL
	Ontvlugtingsnuus	Ontvlugting - Algemene kennis	Ontvlugtingsfoto's	Speletjies	Prentvermaak/Prent= vervolgverhale	Fiksie	Humor	Ander	
1973	3	0	0	0	4	0	0	92	100
1975	3	1	1	0	3	0	0	92	100
1976	2	0	0	0	3	0	1	94	100
1977	2	0	1	0	3	0	1	94	100
1978	2	0	0	1	3	0	1	94	100

TABEL 3.18

RUIMTEBESLAG VAN DIE ONTVLUGTINGSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: ENGELSE KOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies								TOTAAL
	Ontvlugtingsnuus	Ontvlugting - Algemene kennis	Ontvlugtingsfoto's	Speletjies	Prentvermaak/Prent= vervolgverhale	Fiksie	Humor	Ander	
1973	2	0	1	1	2	0	0	95	100
1975	1	0	0	1	1	0	0	96	100
1976	1	0	0	1	2	0	1	96	100
1977	1	0	1	1	1	0	0	95	100
1978	1	0	0	1	1	0	1	95	100

TABEL 3.15

RUIMTEBESLAG VAN DIE INLIGTINGSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: OGGENDKOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies									
	Wêreldnuus (suiwer)	SA internasionale nuus (suiwer)	Oorsese nuus (suiwer)	Afrikanuus (suiwer)	SA nasionale nuus (suiwer)	SA streeknuus (suiwer)	Plaaslike nuus (suiwer)	Individuele nuus (suiwer)	Ander funksies	TOTAAL
1973	0	2	2	1	5	4	1	2	82	100
1975	0	1	2	1	4	5	1	2	83	100
1976	0	2	2	1	6	6	1	3	78	100
1977	0	2	1	1	6	5	2	3	78	100
1978	0	2	1	1	6	4	2	3	80	100

TABEL 3.16

RUIMTEBESLAG VAN DIE INLIGTINGSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: MIDDAGKOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies									
	Wêreldnuus (suiwer)	SA internasionale nuus (suiwer)	Oorsese nuus (suiwer)	Afrikanuus (suiwer)	SA nasionale nuus (suiwer)	SA streeknuus (suiwer)	Plaaslike nuus (suiwer)	Individuele nuus (suiwer)	Ander funksies	TOTAAL
1973	0	2	2	0	4	4	2	2	82	100
1975	0	1	2	1	4	4	2	2	84	100
1976	0	2	2	1	4	4	2	2	83	100
1977	0	2	2	1	5	4	2	2	81	100
1978	0	1	2	1†	5	4	3†	2	83	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde subfunksie in ander jare.

TABEL 2.3

RUIMTEBESLAG VAN VERSKILLENDE FUNKSIES OOR DIE VIER STEEKPROEFWEKE: OGGENDKOERANTE

Funksies	Bladsye wat gedurende elke week aan die onderskeie funksies gewy word			
	1ste week	2de week	3de week	4de week
Inligtingsfunksie	189	180	190	177
Ensiklopediese funksie	11	25	20	11
Diensfunksie	62	66	72	67
Interpretasiefunksie	30	37	44	45
Beïnvloedingsfunksie	11	16	19	15
Ontvlugtingsfunksie	47	42	46	47
Materiële winsfunksie	4	6	8	6
Advertensiefunksie	327	381	430	389
Ander koerantinhoud	16	16	19	15
TOTAAL	708	781	861	783

$\chi^2 = 18{,}15$; gv = 27; $p > 0{,}80$

TABEL 2.4

RUIMTEBESLAG VAN VERSKILLENDE FUNKSIES OOR DIE VIER STEEKPROEFWEKE: MIDDAGKOERANTE

Funksies	Bladsye wat gedurende elke week aan die onderskeie funksies gewy word			
	1ste week	2de week	3de week	4de week
Inligtingsfunksie	297	326	369	341
Ensiklopediese funksie	37	32	32	33
Diensfunksie	65	75	88	82
Interpretasiefunksie	72	71	93	91
Beïnvloedingsfunksie	26	31	38	35
Ontvlugtingsfunksie	68	73	87	80
Materiële winsfunksie	6	7	10	6
Selfuitdrukkingsfunksie	17	19	19	16
Advertensiefunksie	821	874	1 161	1 006
Ander koerantinhoud	16	20	22	28
TOTAAL	1 425	1 528	1 919	1 718

$\chi^2 = 12{,}43$; gv = 27; $p > 0{,}99$

geneem word nie. Dit beteken dat, met betrekking tot koerantinhoud, die vier weke nie onderling verskil nie en dat steun verkry is vir die aanname dat die vier weke se uitgawes verteenwoordigend is van die res van die jaar se uitgawes.

2.1.2 *Koerante in die steekproef*

Die steekproef is so getrek dat daar drie Afrikaanse en drie Engelse titels voorkom en daar proporsionele koerant=verteenwoordiging van elke provinsie is. Die volgende koerante is in die steekproef ingesluit:

Pretoria News	(Transvaal)	Transvaler	(Transvaal)
Natal Mercury	(Natal)	Volksblad	(Vrystaat)
The Argus	(Kaapprovinsie)	Oosterlig	(Kaapprovinsie)

In 'n vorige verslag (Gerryts, 1979: 8-9) is die mate waarin hierdie steekproef verteenwoordigend is van die universum van dagblaaie in Suid-Afrika getoets deur die inhoud van die steekproefkoerante van twee dae in 1973 en twee dae in 1975 met die inhoud van die universum van alle Suid-Afrikaanse dag=blaaie wat op dieselfde dae verskyn het, te vergelyk. Aan=gesien die korrelasie vir Afrikaanse en Engelse koerante van beide jare deurgaans hoog was, is afgelei dat die steek=proef verteenwoordigend van die universum van Afrikaanse en Engelse koerante is.

Hierdie vergelyking is vir die doeleindes van hierdie verslag herhaal deur die inhoud van die steekproefkoerante van vier dae in 1978 te vergelyk met die inhoud van die universum van alle Suid-Afrikaanse dagblaaie wat op dieselfde dae verskyn het. In hierdie geval is daar nie slegs 'n vergelyking getref ten opsigte van Afrikaanse en Engelse koerante nie, maar ook ten opsigte van oggend- en middagkoerante. Spearman se rangordekorrelasie (rho) is vir vergelykings gebruik. Korre=lasies is ten opsigte van sowel die hooffunksies as die sub=funksies van die vier grootste hooffunksies bereken.

TABEL 3.13

RUIMTEBESLAG VAN DIE INLIGTINGSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: AFRIKAANSE KOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies									TOTAAL
	Wêreldnuus (suiwer)	SA internasionale nuus (suiwer)	Oorsese nuus (suiwer)	Afrikanuus (suiwer)	SA nasionale nuus (suiwer)	SA streeknuus (suiwer)	Plaaslike nuus (suiwer)	Individuele nuus (suiwer)	Ander funksies	
1973	0	3	3†	1	7	5	3	3	76	100
1975	0	2	2	1	6	6	3	2	78	100
1976	0	2	2	1	8	6	2	3	76	100
1977	0	3	1	1	7	6	3	3	75	100
1978	0	2	1†	1†	8	5	3	2	77	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde subfunksie in ander jare.

TABEL 3.14

RUIMTEBESLAG VAN DIE INLIGTINGSFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: ENGELSE KOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies									TOTAAL
	Wêreldnuus (suiwer)	SA internasionale nuus (suiwer)	Oorsese nuus (suiwer)	Afrikanuus (suiwer)	SA nasionale nuus (suiwer)	SA streeknuus (suiwer)	Plaaslike nuus (suiwer)	Individuele nuus (suiwer)	Ander funksies	
1973	0	2	2	0	3	4	1	2	86	100
1975	0	1	2	1	4	3	1	1	87	100
1976	0	1	2	1	4	3	2	2	84	100
1977	0	2	2	1	5	3	2	2	83	100
1978	0	1	2	1	4	3	2†	2	85	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde subfunksie in ander jare.

TABEL 3.11

RUIMTEBESLAG VAN DIE ADVERTENSIEFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: OGGENDKOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies					TOTAAL
	Geklassifiseerde advertensies	Betrekkings= advertensies	Plaaslike handels= advertensies	Nasionale handels= advertensies	Ander funksies	
1973	14	2	19	20	44	100
1975	17 †	3	16 †	21	44	100
1976	13	3	23	14 †	47	100
1977	12	3	20	15	50	100
1978	10	3	18	16	53 †	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde subfunksie in ander jare.

TABEL 3.12

RUIMTEBESLAG VAN DIE ADVERTENSIEFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: MIDDAGKOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies					TOTAAL
	Geklassifiseerde advertensies	Betrekkings= advertensies	Plaaslike handels= advertensies	Nasionale handels= advertensies	Ander funksies	
1973	18†	2†	21	21†	38	100
1975	16	3	20	25†	37	100
1976	16	5†	23	18	38†	100
1977	14	3	25†	16	41	100
1978	16	5†	22	16†	41	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde subfunksie in ander jare.

Die ruimte wat deur die onderskeie hoof- en subfunksies beslaan word, is gebruik om die korrelasieberekeninge mee te doen. Die verkreë korrelasies word in tabelle 2.5 en 2.6 aangegee. Aangesien die korrelasies vir Afrikaanse en Engelse koerante sowel as vir oggend- en middagkoerante deurgaans hoog is en op die 1-% vlak statisties betekenisvol is, kan afgelei word dat die steekproef verteenwoordigend is van die universum van Afrikaanse en Engelse en oggend- en middagkoerante.

2.2 KATEGORISERING

Eerstens is ŉ sisteem van kategorieë opgestel. Daarna is elke koerant in sy geheel deurgegaan en elke item in die koerant is in een van die kategorieë ingedeel. Die ruimte wat elke item beslaan is ook gemeet en op datavelle aangeteken. Foto's en tekeninge is ook by hierdie ruimteberekeninge en indeling van items in kategorieë ingesluit. Nege hoofkate= gorieë is onderskei, naamlik *Nuus*, *Dienste en wenke*, *Vermaak*, *Algemene kennis*, *Bespiegelings*, *Briewe*, *Advertensies* en *Ander*.

2.2.1 *Nuus*

Nuus word deur Snyman (1971: 318) gedefinieer as " ... kennis aangaande kontingente, aktuele, nuwe gebeurtenisse wat gedifferensieerd openbaar relevant is". Alle nuusberigte is eerstens volgens aktualiteit* soos volg onderverdeel.

(a) *Wêreldnuus*

Die nuus dui op gebeure wat vir alle lande in die internasionale gemeenskap in die geheel van belang is.

*Waar daar in hierdie verslag verwys word na berigte wat aktueel is vir (ŉ) bepaalde gebied(e) word bedoel berigte wat in die eerste plek vir daardie gebied van belang is. Dit sluit nie uit dat hierdie gebeure ook ander gebiede mag raak nie.

TABEL 2.5

KORRELASIES (SPEARMAN RHO) TUSSEN DIE STEEKPROEF EN DIE UNIVERSUM TEN OPSIGTE VAN DIE RUIMTE AFGESTAAN AAN FUNKSIES VAN AFRIKAANSE EN ENGELSE KOERANTE IN 1978

Funksies	Afrikaanse koerante	Engelse koerante
Hooffunksies	0,98	0,95
Subfunksies van die advertensiefunksie	0,80	1,00
Subfunksies van die inligtingsfunksie	0,96	0,89
Subfunksies van die ontvlugtingsfunksie	0,92	0,98
Subfunksies van die interpretasiefunksie	0,91	0,99
Alle subfunksies gesamentlik	0,93	0,98

TABEL 2.6

KORRELASIES TUSSEN DIE STEEKPROEF EN DIE UNIVERSUM TEN OPSIGTE VAN DIE RUIMTE AFGESTAAN AAN FUNKSIES VAN OGGEND- EN MIDDAGKOERANTE IN 1978

Funksies	Oggend=koerante	Middag=koerante
Hooffunksies	0,97	0,98
Subfunksies van die advertensiefunksie	1,00	1,00
Subfunksies van die inligtingsfunksie	1,00	0,99
Subfunksies van die ontvlugtingsfunksie	0,92	0,95
Subfunksies van die interpretasiefunksie	0,89	0,93
Alle subfunksies gesamentlik	0,96	0,98

TABEL 3.9

RUIMTEBESLAG VAN DIE ADVERTENSIEFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: AFRIKAANSE KOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies					TOTAAL
	Geklassifiseerde advertensies	Betrekkings= advertensies	Plaaslike handels= advertensies	Nasionale handels= advertensies	Ander funksies	
1973	9	4	16	22	49	100
1975	7	5	17	21	49	100
1976	7	4	18	20	51	100
1977	7	3	20†	17	52	100
1978	8	4	17	15	56	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde subfunksie in ander jare.

TABEL 3.10

RUIMTEBESLAG VAN DIE ADVERTENSIEFUNKSIE (ONDERVERDEEL IN SUBFUNKSIES) EN ANDER FUNKSIES: ENGELSE KOERANTE

Jaar	Persentasieruimtebeslag van subfunksies					TOTAAL
	Geklassifiseerde advertensies	Betrekkings= advertensies	Plaaslike handels= advertensies	Nasionale handels= advertensies	Ander funksies	
1973	21	4	23	16	35	100
1975	20	4	20†	19†	36	100
1976	18	5	25	16	36	100
1977	17	3	25	15	39	100
1978	18	4	23	16	38	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde subfunksie in ander jare.

TABEL 3.8

RUIMTEBESLAG VAN FUNKSIES: MIDDAGKOERANTE

Koerantafdelings	Jare	Persentasieruimtebeslag van koerantfunksies										
		Inligtingsfunksie	Ensiklopediese funksie	Diensfunksie	Interpretasiefunksie	Beïnvloedingsfunksie	Ontvlugtingsfunksie	Materiële winsfunksie	Selfuitdrukkingsfunksie	Advertensiefunksie	Ander koerantinhoud	TOTAAL
1	1973	64	0	1	2	2	12	0	0	12	8	100
	1975	60	0	0	6	0	12	0	0	12	9	100
	1976	73	0	1	2	0	4	0	0	11	9	100
	1977	64	0	1	2	0	10	0	0	13	10	100
	1978	56	0	1	9	0	10	0	0	15	9	100
2	1973	23	2	3	3	1	4	0	1	63	1	100
	1975	22	1	3	4	0	3	0	0	65	0	100
	1976	23	1	3	2	0	3	0	0	67	0	100
	1977	24	1	3	3	0	3	0	0	65	0	100
	1978	23	2	4	3	1	3	0	0	63	1	100
3	1973	6	1	1	13	23	2	0	5	49	2	100
	1975	3	3	0	18	31	2	0	7	35	2	100
	1976	5	2	1	23	32	3	0	7	25	2	100
	1977	3	4	2	23	31	4	0	10	21	2	100
	1978	6	3	1	17	32	4	0	11	22	3	100
4	1973	48	3	2	18	3	10	0	0	17	0	100
	1975	46	1	1	26	1	8	0	1	15	0	100
	1976	55	3	3	19	2	3	0	1	14	0	100
	1977	49	6	1	18	2	9	0	0	15	1	100
	1978	55	3	1	12	3	9	0	0	16	0	100
5	1973	13	1	6	4	0	4	0	2	68	2	100
	1975	12	1	7	6	0	4	0	2	66	1	100
	1976	15	1	9	5	1	4	0	3	61	1	100
	1977	14	1	8	5	1	5	0	2	62	1	100
	1978	13	0	9	8	1	4	0	2	61	1	100
6	1973	41	1	2	18	2	2	0	0	33	1	100
	1975	41	1	2	21	0	1	0	0	33	1	100
	1976	47	0	1	15	1	0	0	0	28	8	100
	1977	45	0	1	22	3	1	0	0	27	1	100
	1978	30	0	2	22	4	1	0	0	38	1	100
7	1973	4	6	4	3	0	10	1	1	70	1	100
	1975	4	4	2	4	1	8	1	1	75	1	100
	1976	5	3	5	4	1	6	1	0	73	1	100
	1977	5	3	6	4	2	8	1	0	70	1	100
	1978	6	4	6	4	1	7	1	1	69	2	100
Totale koerant	1973	18	2	4	4	1	6	0	1	62	1	100
	1975	16	2	4	6	1	5	0	1	63	1	100
	1976	17	2	5	5	2	4	0	1	62	1	100
	1977	19	2	5	6	2	5	0	1	59	1	100
	1978	17	2	5	6	2	5	0	1	59	2	100

(b) *SA internasionale nuus*

Dit omskryf nuusgebeure wat vir sowel Suid-Afrika as een of meer ander lande aktueel is, maar nie vir die internasionale gemeenskap in die geheel nie.

(c) *Oorsese nuus*

Hiermee word nuusberigte bedoel wat oor aangeleenthede handel wat vir lande buite Afrika aktueel is.

(d) *Afrikanuus*

Dit behels nuusberigte oor sake wat aktueel is vir lande in Afrika. Die RSA word hiervan uitgesluit.

(e) *SA nasionale nuus*

Dit is nuus waarvan die gebeure vir Suid-Afrika as geheel van belang is.

(f) *SA streeknuus*

Hiermee word nuus bedoel waarvan die aktualiteit van die gebeure tot 'n deel van Suid-Afrika beperk is.

(g) *Plaaslike nuus*

Dit dui op nuusgebeure waarvan die aktualiteit tot een dorp, stad of distrik binne Suid-Afrika beperk is.

(h) *Ontvlugtingsnuus*

Dit is nuus oor gebeure wat slegs vir een of meer individue van belang is en nie vir die breër gemeenskap nie. Die nuus is egter van so 'n uitsonderlike aard dat dit wel die aandag van die breër gemeenskap mag trek.

(i) *Individuele nuus*

Dit is nuus oor gebeure wat slegs vir een of meer individue van belang is en nie vir die breër gemeenskap aktueel is of nie nuus van so 'n aard is dat dit om enige ander rede die belangstelling kan wek nie.

Die bogenoemde subkategorieë is waar moontlik verder volgens Snyman se verdeling van nuus soos volg onderverdeel:

(a) *Suiwer nuus*

Dit is berigte waarin die minimum interpretasie of kommentaar voorkom. Die oordra van inligting is al wat van belang is.

(b) *Vertolkende nuus*

Dit dui op berigte waarin daar agtergrond tot die nuus verskaf word en nuusverwikkelinge vir die leser ook meer verstaanbaar gemaak word.

(c) *Nuuskommentaar*

Dit bestaan uit 'n poging om die koerant se standpunt ten opsigte van sekere nuusgebeure so duidelik moontlik te stel en die leser daarvan te oortuig. Spotprente oor aktuele aangeleenthede word ook hierby ingesluit.

2.2.2 *Dienste en wenke*

Dienste en wenke behels hulp of diens wat op een of ander wyse aan die leser gelewer word. Dit dui op 'n poging om die leser se lewe of wêreld makliker, effektiewer of hanteerbaarder te maak. Advertensies is nie hierby ingesluit nie.
Die volgende soorte *Dienste en wenke* word onderskei:

TABEL 3.7

RUIMTEBESLAG VAN FUNKSIES: OGGENDKOERANTE

Koerant=afdelings	Jare	Persentasieruimtebeslag van koerantfunksies										TOTAAL
		Inligtingsfunksie	Ensiklopediese funksie	Diensfunksie	Interpretasie= funksie	Beïnvloedings= funksie	Ontvlugtings= funksie	Materiële winsfunksie	Selfuitdrukkings= funksie	Advertensie= funksie	Ander koerantinhoud	
1	1973	55	0	0	2	1	16	0	0	17	10	100
	1975	52	0	0	6	0	14	0	0	15	12	100
	1976	58	0	0	0	0	12	0	0	15	15	100
	1977	52	0	0	3	0	13	0	0	16	15	100
	1978	44	0	1	7	0	14	0	0	19	15	100
2	1973	27	2	6	3	0	6	0	1	54	1	100
	1975	25	1	4	5	0	5	1	1	57	0	100
	1976	28	1	7	2	0	5	0	1	55	1	100
	1977	30	1	7	2	1	4	1	1	52	1	100
	1978	29	1	5	4	1	5	2	1	51	2	100
3	1973	1	5	1	18	37	4	0	16	16	2	100
	1975	3	3	0	22	38	2	0	15	16	1	100
	1976	2	8	0	24	28	6	0	18	12	2	100
	1977	4	8	1	20	30	5	0	19	12	2	100
	1978	3	4	0	14	36	9	0	25	7	2	100
4	1973	51	0	1	7	1	12	1	3	24	0	100
	1975	36	4	2	20	2	11	2	2	19	0	100
	1976	53	1	2	2	1	13	1	0	25	1	100
	1977	51	0	6	10	2	5	6	0	19	1	100
	1978	44	0	7	14	6	6	1	1	19	1	100
5	1973	11	0	8	4	0	5	0	1	68	2	100
	1975	12	1	8	8	0	5	1	1	61	2	100
	1976	14	2	9	4	0	6	0	1	63	1	100
	1977	14	0	11	4	1	5	0	1	60	2	100
	1978	12	0	13	8	2	5	0	1	55	3	100
6	1973	20	1	1	15	0	12	0	0	49	2	100
	1975	21	0	1	13	1	14	2	0	46	2	100
	1976	23	0	1	7	1	17	0	0	49	2	100
	1977	30	0	1	12	4	10	2	0	40	1	100
	1978	21	0	2	15	1	12	1	0	45	2	100
7	1973	8	8	8	5	1	17	2	0	50	2	100
	1975	4	3	5	8	1	9	1	1	66	2	100
	1976	18	6	15	4	0	5	2	0	49	2	100
	1977	13	7	12	7	1	6	2	1	49	2	100
	1978	12	10	18	8	2	7	2	0	38	3	100
Totale koerant	1973	18	2	6	5	2	7	0	2	56	2	100
	1975	17	1	5	8†	2	7	1	2	56	2	100
	1976	22	3	8	4	1	6	1	1	53	2	100
	1977	22	2	9	5	2	6	1	2	50	2	100
	1978	20	2	9	8	3	6	1	2	47†	3	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde funksie in ander jare.

TABEL 3.6

RUIMTEBESLAG VAN FUNKSIES: ENGELSE KOERANTE

Koerant= afdelings	Jare	Persentasieruimtebeslag van koerantfunksies: Inligtingsfunksie	Ensiklopediese funksie	Diensfunksie	Interpretasie= funksie	Beïnvloedings= funksie	Ontvlugtings= funksie	Materiële winsfunksie	Selfuitdrukkings= funksie	Advertensie= funksie	Ander koerantinhoud	TOTAAL
1	1973	59	0	1	2	2	12	0	0	15	9	100
	1975	58	0	0	7	0	11	0	0	13	12	100
	1976	66	0	1	1	0	6	0	0	13	13	100
	1977	58	0	1	2	0	11	0	0	15	14	100
	1978	50	0	0	7	0	11	0	0	19	12	100
2	1973	22	2	4	3	1	4	0	1	62	1	100
	1975	20	1	3	5	0	4	1	1	65	0	100
	1976	21	1	5	2	0	3	0	1	66	1	100
	1977	23	1	5	2	0	3	1	1	63	1	100
	1978	21	1	4	2	0	4	1	0	65	1	100
3	1973	1	3	0	18	28	1	0	6	40	2	100
	1975	1	3	0	27	32	1	0	9	24	2	100
	1976	4	5	1	29	28	2	0	10	19	2	100
	1977	3	7	2	27	27	4	0	13	15	2	100
	1978	6	3	1	22	31	4	0	16	14	2	100
4	1973	40	3	1	23	4	9	0	0	21	0	100
	1975	35	2	1	31	1	7	0	0	22	0	100
	1976	47	3	3	19	2	5	0	0	20	0	100
	1977	41	6	1	20	2	10	0	0	20	1	100
	1978	45	3	1	14	4	11	0	0	22	1	100
5	1973	12	1	7	4	0	3	0	3	68	2	100
	1975	12	1	8	8	0	4	1	3	62	1	100
	1976	15	1	9	5	1	4	0	3	60	1	100
	1977	14	1	10	4	1	4	0	3	62	2	100
	1978	13	0	12	8	1	3	0	2	58	2	100
6	1973	21	2	1	12	1	9	0	0	53	1	100
	1975	24	1	1	15	1	7	1	0	49	1	100
	1976	33	0	1	10	1	9	0	0	46	0	100
	1977	32	0	1	14	1	7	1	0	43	0	100
	1978	18	0	2	13	3	7	0	0	56	1	100
7	1973	3	2	4	3	0	7	1	1	78	1	100
	1975	2	2	2	3	0	5	0	1	83	1	100
	1976	5	3	6	3	0	5	1	0	74	1	100
	1977	5	2	6	3	1	6	1	0	74	1	100
	1978	6	2	6	3	0	6	0	1	74	2	100
Totale koerant	1973	15	2	5	4	1	5	0	2	65	2	100
	1975	13	1	4	7†	1	4	0	1	66	2	100
	1976	16	2	6	4	1	4	0	1	64	1	100
	1977	17	2	6	5	2	5	0	1	61	1	100
	1978	15	1	6	5	2	5	0	1	62	2	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde funksie in ander jare.

(a) *Omgewingsinligting*

Die leser kry inligting ten opsigte van sy omgewing, nie omrede dit nuuswaardig is nie, maar omrede dit hom geleentheid gee om sy omgewing beter te hanteer en beter by sy omgewing aan te pas. Voorbeelde hiervan is radioprogramuitsaaitye en weervoorspellings.

(b) *Verbruikershulp*

Met hierdie tipe item staan die persstuk die leser as verbruiker by en lei hom deur middel van aanbevelings en kritiek. In berigte wat as *Omgewingsinligting* ge=klassifiseer word, word slegs feite gegee wat die leser self moet toepas. By *Verbruikershulp* word direk of implisiet 'n aanbeveling vir die leser gedoen. Boek- en rolprentresensies is voorbeelde hiervan.

(c) *Advieskolomme*

Hier kry lesers die geleentheid om aan een of ander veronderstelde gesaghebbende op 'n spesifieke gebied te skryf om advies of inligting te bekom.

(d) *Persoonlike ervarings*

Hier vertel 'n persoon van die besondere wyse waarop hy sukses behaal het of probleme te bowe gekom het. By implikasie beveel hy dit aan by andere met soortgelyke probleme of omstandighede.

(e) *Ander*

Dienste en werke wat nie by genoemde subkatego=rieë ingedeel kan word nie.

2.2.3 *Vermaak*

Vermaakitems is daardie items wat vir die plesier van die leser in die persstuk geplaas is. Die plesieraspek is primêr en alle ander aspekte, soos leersame inligting, is

sekondêr. Tien soorte vermaak word onderskei:

(a) *Speletjies*

In hierdie subkategorie val byvoorbeeld blokkiesraaisels; brug- en skaakprobleme word ook hierby ingesluit.

(b) *Wedstryde*

Dit behels take of speletjies waaraan pryse verbonde is.

(c) *Prentvermaak*

Dit is 'n tekenprent of reeks tekenprente wat meesal humoristies van aard is en wat van 'n humoristiese tekenvervolgverhaal daarin verskil dat dit nie 'n storie bevat wat in opeenvolgende uitgawes voorgesit word nie.

(d) *Prentvervolgverhale*

(e) *Fiksie*

Kortverhale en vervolgverhale is hierby ingesluit. (Prentvermaak uitgesluit.)

(f) *Humor* (geskrewe)

Dit behels grappies (tekengrappies uitgesluit), vertellings, ligte geselsrubrieke ensovoorts.

(g) *Ontvlugtingsfoto's*

Hierdie kategorie dui op foto's wat ter wille van die besienswaardigheid van die foto geplaas word. Foto's wat geplaas word om ander kategorieë, soos byvoorbeeld *Nuus*, te illustreer, is nie hier ter sprake nie.

(h) *Pseudo-feite*

Hierdie kategorie behels voorspellings en ontledings wat berus op teorieë wat nie deur die wetenskaplike wêreld aanvaar word nie, soos astrologiese toekomsvoorspellings en numerologiese persoonlikheidsontledings.

TABEL 3.5

RUIMTEBESLAG VAN FUNKSIES: AFRIKAANSE KOERANTE

Koerant=afdelings	Jare	Persentasieruimtebeslag van koerantfunksies										TOTAAL
		Inligtingsfunksie	Ensiklopediese funksie	Diensfunksie	Interpretasie=funksie	Beïnvloedings=funksie	Ontvlugtings=funksie	Materiële winsfunksie	Selfuitdrukkings=funksie	Advertensie=funksie	Ander koerantinhoud	
1	1973	63	0	1	1	1	15	0	0	12	8	100
	1975	58	0	0	6	0	15	0	0	13	8	100
	1976	70	0	0	1	0	7	0	0	12	9	100
	1977	62	0	0	3	0	12	0	0	13	9	100
	1978	53	0	1	10	0	12	0	0	14	10	100
2	1973	28	1	4	3	1	5	0	0	58	0	100
	1975	28	1	3	4	1	5	1	0	58	0	100
	1976	32	1	3	2	0	4	1	0	56	0	100
	1977	31	1	4	3	1	4	0	0	56	0	100
	1978	31	2	5	5	1	4	1	0	50	1	100
3	1973	8	2	1	9	27	4	0	11	37	1	100
	1975	5	2	0	10	35	3	0	10	34	1	100
	1976	4	3	0	15	35	7	0	11	22	2	100
	1977	3	3	1	16	36	6	0	13	20	2	100
	1978	3	3	0	10	36	8	0	16	21	4	100
4	1973	59	0	3	5	1	12	0	3	17	0	100
	1975	53	2	9	15	2	12	1	2	11	0	100
	1976	66	1	2	5	1	10	1	1	13	1	100
	1977	60	1	5	9	2	4	5	0	13	0	100
	1978	58	0	6	12	4	6	1	1	12	0	100
5	1973	14	0	6	4	0	6	0	1	68	1	100
	1975	13	1	6	5	0	5	0	1	68	1	100
	1976	12	2	8	4	1	6	0	1	64	1	100
	1977	15	1	9	5	1	7	0	1	61	1	100
	1978	13	0	10	8	1	7	0	0	59	2	100
6	1973	50	0	2	23	1	1	0	0	21	2	100
	1975	49	0	3	23	0	2	0	0	21	2	100
	1976	50	0	1	16	2	0	0	0	18	14	100
	1977	49	0	1	24	6	1	0	0	17	2	100
	1978	39	0	3	30	4	1	0	0	20	3	100
7	1973	11	21	5	4	1	26	2	2	28	1	100
	1975	16	13	6	10	2	21	2	1	29	1	100
	1976	17	9	6	12	4	9	2	0	38	1	100
	1977	11	10	10	10	4	12	2	1	41	1	100
	1978	12	13	12	10	4	10	3	0	34	2	100
Totale koerant	1973	24	3	4	5	2	8†	0	1	51	1	100
	1975	23	3	4	7	2	8	1	1	51	1	100
	1976	26	3	5	6	3	6	1	1	49	1	100
	1977	25	2	6	6	3	6	1	1	48	1	100
	1978	23	3	7	9	3	6	1	1	44†	2	100

†Hierdie ruimtebeslag verskil beduidend van die gemiddelde ruimtebeslag van dieselfde funksie in ander jare.

Verdere bevindinge wat ook moontlik met die instelling van televisie verband kan hou, is by die *advertensiefunksie* ver= kry (kyk tabelle 3.5 tot 3.12). Daar is naamlik aanduidings van 'n daling van die ruimtebeslag van hierdie funksie na die instelling van televisie. Hierdie daling is veral duidelik in 1978, die jaar wat advertensies vir die eerste maal op televisie vertoon is. 'n Vermeerdering van *Plaaslike handelsadvertensies* is ook by alle koerantgroepe waarneembaar vir die tydperk 1976 en 1977. Die ruimtebeslag van *Nasionale handelsadvertensies* het daarenteen 'n dalende neiging na die instelling van televisie getoon. Hierdie veranderinge strook in breë trekke met dit wat verwag is.

Teen die verwagting in toon middagkoerante oor die algemeen nie meer veranderinge wat moontlik met televisie verband hou as ander koerante nie.

Een opvallende verandering wat nie voorsien is nie, is die vermeerdering van die ruimtebeslag van die *diensfunksie* - en meer spesifiek die subfunksie *Omgewingsinligting* - na die instelling van televisie (kyk tabelle 3.23 tot 3.26). Soos genoem hou dit waarskynlik deels verband met die publikasie van gegewens oor televisieprogramme wat in feitlik alle koerante voorkom. Dit is opvallend dat die subfunksie *Verbruikershulp*, wat verband sou hou met die bespreking van televisieprogramme, nie in groter mate voorgekom het na die instelling van televisie nie.

2.2.4 *Algemene kennis*

Onder algemene kennis word bedoel wat Willey (1942: 19) noem ' ... miscellaneous non-news materials for the general instruction or information of readers'. Dit verskil van *Dienste en wenke* daarin dat hierdie inligting nie in die eerste plek daarop gerig is om die leser in staat te stel om self sy lewe te beplan of te reël nie, maar oor inligting handel wat vir die interessantheidswaarde daar= van gepubliseer word.

Algemene kennis word verder van *Vertolkende nuus* onderskei deur die feit dat dit nie nuusverklarend ingestel is nie.

Algemene kennis word in twee subkategorieë onderverdeel, naamlik

(a) *Algemene kennis: Feiterelase*, en

(b) *Algemene kennis: Bespiegelings.*

Twee soorte *Feiterelase* word onderskei: *Feiterelase van wetenskaplike, kulturele of geskiedkundige aard*, byvoorbeeld biografiese items oor bekende of belangrike persone of beskrywings van wetenskaplike beginsels, en feiterelase wat biografiese items oor onbekende persone en onbelangrike sake behels, byvoorbeeld die beskrywing van 'n onbekende persoon se uitsonderlike stokperdjie of leefwyse. Laasgenoemde word vir die doel van die verslag *Ontvlugtings-Algemene kennis* genoem.

'n Soortgelyke indeling is nie van toepassing by die subkategorie *Bespiegelings* nie. Voorbeelde van *Bespiegelings* is filosofiese besprekings van die oorsake van oorlog of die wese van kuns. Hierdie subkategorie is verder onderverdeel in *Oorredende bespiegelings* en *Nie-oorredende bespiegelings*. Met *Oorredende bespiegelings* word daar, soos in die geval van *Nuuskommentaar*, probeer om die leser van 'n sekere standpunt te oortuig of tot 'n sekere handeling aan te spoor.

2.2.5 *Briewe*

Alle briewe van lesers aan die koerant se redaksie word by hierdie kategorie ingesluit.

2.2.6 *Advertensies*

Vir die doel van hierdie projek is tussen die volgende advertensietipes onderskei:

(a) *Geklassifiseerde advertensies (Smalls)*

Geklassifiseerde advertensies word onderverdeel in Persoonlike boodskappe, Geboortes en sterfgevalle en Ander Geklassifiseerde advertensies.

(b) *Gewone advertensies*

Gewone advertensies is verder verdeel in:

1) *Betrekkingsadvertensies*, dit wil sê advertensies wat poste en betrekkings adverteer.

2) *Handelsadvertensies*, dit wil sê advertensies wat 'n diens of 'n produk adverteer. *Handelsadvertensies* is verder verdeel in *plaaslike handelsadvertensies* en *nasionale handelsadvertensies*. Eersgenoemde is gerig tot 'n enkele dorp of stad of streek. *Nasionale handelsadvertensies* is gerig tot 'n onbeperkte publiek.

2.2.7 *Ander koerantinhoud*

In hierdie kategorie kom alle items wat nie in bogenoemde kategorieë ingedeel kan word nie. Voorbeelde van materiaal vir hierdie kategorie is koerantname, bylaename, inhoudsopgawes, oop spasies en vorms waarop vir die koerant ingeteken kan word.

het oor die algemeen proporsioneel verminder. In die totale koerant was daar gedurende die steekproeftydperk egter in die geheel nie 'n toename in die ruimtebeslag van illustrasiemateriaal nie en by die koerantafdelings het daar dikwels eerder 'n geringe toename as 'n afname voorgekom. In enkele gevalle kom hierdie toenames selfs direk na die instelling van televisie voor. In dié opsig kan byvoorbeeld gekyk word na die proporsionele toenames in die ruimtebeslag van swart-en-wit tekeninge wat in 1976 op die redaksionele blad van Afrikaanse en middagkoerante voorgekom het en na die toenames in kleurfoto's op die agterblad, afdeling 6, van Afrikaanse en oggendkoerante (kyk tabelle 3.27 tot 3.30).

Wat betref die moontlikheid dat meer *Vertolkende nuus* na die instelling van televisie kan verskyn, is bevind dat daar geen sodanige verandering in die ruimtebeslag van dié funksie gedurende die steekproeftydperk voorgekom het wat moontlik aan die instelling van televisie gekoppel kan word nie.

Dieselfde bevinding geld in 'n groot mate vir die ruimtebeslag van die *ontvlugtingsfunksie* wat na verwagting moontlik sou verminder na die instelling van televisie. Slegs in afdeling 1 (die voorblad) van die koerante is daar steun vir hierdie voorspelling verkry, en dit slegs vir een jaar, naamlik 1976 (kyk tabelle 3.4 tot 3.8).

Die voorspelling dat koerante oor die algemeen moontlik meer op nuus van streeks- en plaaslike belang sou konsentreer, is in die geheel ook nie bewaarheid nie. Slegs in enkele gevalle kan aanduidings van die aard gesien word. Engelse koerante en middagkoerante toon byvoorbeeld 'n geringe styging in die ruimtebeslag van *Plaaslike nuus* na die instelling van televisie en in Afrikaanse koerante is daar 'n geringe afname in die ruimtebeslag van *Oorsese nuus* gedurende dieselfde tydperk (kyk tabelle 3.13 tot 3.16).

middagkoerante bymekaargetel) blyk dat daar met verloop van tyd na verhouding 'n vermeerdering in ruimtebe= slag van hierdie tipe materiaal plaasgevind het. Hierdie vermeerdering toon egter geen duidelike verband met die instelling van televisie nie.

As gekyk word na die illustrasiemateriaal binne die af= sonderlike afdelings van die verskillende koerantgroepe, is enkele interessante verskynsels waarneembaar. In alle koerante behalwe oggendkoerante is daar in afdeling 1 (die voorblad) 'n afname in die ruimtebeslag van swart en wit foto's waar te neem en as daar na Afrikaanse koerante en middagkoerante gekyk word, lyk dit of die afname verband kan hou met die instelling van televisie. In afdeling 3 (die redaksionele blad) van Afrikaanse koerante kom daar verder ten opsigte van swart-en-wit tekeninge vanaf 1976 'n toename in ruimtebeslag voor en in afdeling 6 (die agterblad) van oggend- en Afrikaanse koerante is daar vanaf 1976 'n toename in ruimtebeslag van kleurfoto's te bespeur. Hierdie verandering kan ook moontlik met die instelling van televisie verband hou.

3.3 GEVOLGTREKKING

Met enkele uitsonderinge is veranderinge in die ruimtebeslag van verskillende funksies, wat moontlik betrekking kan hê op die instelling van televisie in Suid-Afrika, in die onderskeie koerantgroepe gedurende die steekproeftydperk beperk tot afdelings in 'n koerant en/of subfunksies. As gekyk word na die voorsiene moontlike veranderinge in ruimtebeslag soos in paragraaf 1.1 genoem en dit word vergelyk met die resultate soos in hierdie hoofstuk uiteengesit, kan die volgende gemerk word. Wat die verwagte afname in die ruimte= beslag van illustrasiemateriaal betref, skyn hierdie soort verandering beperk te wees tot enkele afdelings binne sommige van die koerantgroepe. Swart-en-wit foto's op die voorblad

2.3 AANBIEDING VAN GEGEWENS

In die vorige paragraaf is 'n uiteensetting gegee van die kategorieë wat gebruik is vir die ontleding van die koerant. Die ruimtebeslag van elke kategorie sal egter nie in hierdie verslag afsonderlik aangegee word nie.

Kategorieë word saamgegroepeer op grond van sekere funksies wat hulle vervul en die ruimtebeslag van die verskillende funksies is op dié wyse bepaal. Elke kategorie of subkategorie is slegs by een funksie ingedeel, naamlik die funksie wat dit volgens die oordeel van die ontleders die meeste vervul.

In die literatuur is reeds veel aandag gegee aan die omskrywing van die funksies van koerante. Ivor Benson (1967: 32) som die funksies kernagtig soos volg op '... the functions it performs or is supposed to perform are as old as the human race or even older - those of gathering, sifting and interpreting the information which a community must have if it is to survive and unfold its inner possibilities'. Ander voorbeelde van uiteensettings van koerantfunksies is dié van Willey (1942: 19), Herbst (1973: 52-61) en Engelbrecht (1972: 24-33) (sien tabel 2.7).

TABEL 2.7

KOERANTFUNKSIES

Wiley (1942: 19)	Herbst (1973: 52-61)	Engelbrecht (1972: 26-33)
News function	Kennisvermeerdering	Inligting
Editorial function	Beïnvloeding	
Backgrounding function	Vertolking	Voorligting
Entertainment function	Ontspanning	Vermaak
Advertising function		
Encyclopedic function	Opvoeding	Opvoeding
	Estetiese genot	
	Kulturele opheffing	
	Sosialisering	

Hoewel daar verskille is wat betref die terminologie van hierdie skrywers, is daar oorvleuelings en kom die ver= skillende groepe funksies in baie opsigte ooreen. Vir 'n vollediger uiteensetting van ander skrywers se indelings van die funksies soos dit in die literatuur bespreek word, kan Engelbrecht (1972) geraadpleeg word.

2.3.1 *Saamgroepering van subkategorie tot funksies*

Vir die doel van hierdie projek is die funksies van die koerant soos volg gedefinieer:

3.2.5 *Die diensfunksie*

Ten spyte daarvan dat daar in tabelle 3.5 tot 3.8 geen betekenisvolle veranderinge van jaar tot jaar met betrekking tot die ruimtebeslag van die *diensfunksie* binne elk van die vier koerantgroepe voorkom nie, is 'n sekere ooreenkoms in die persentasies van die koerantgroepe waarneembaar. Die gemiddelde ruimtebeslag van hierdie funksie vir die drie jare 1976, 1977 en 1978 is naamlik by elke koerantgroep proporsioneel meer as die van die steekproefjare voor 1976. Hierdie verskynsel is veral by oggendkoerante waarneembaar. Bestu= dering van die verskillende koerantafdelings toon dat hierdie proporsionele ruimtevermeerdering veral toegeskryf kan word aan die proporsionele vermeerdering van ruimtebeslag in afdelings 5 en 7 van die koerante. Tabelle 3.23, 3.24, 3.25 en 3.26 toon verder dat dit veral die verandering in die dekking van die subfunksie *Omgewingsinligting* is wat verant= woordelik vir hierdie styging in ruimtebeslag kan wees. Hierdie verandering kan moontlik verband hou met die instelling van televisie en is waarskynlik deels veroorsaak deur die publikasie van televisieprogramuitsaaitye sedert die instelling van televisie.

3.2.6 *Illustrasiemateriaal*

Om 'n beeld te gee van die wyse waarop koerante gedurende die steekproeftydperk van illustrasiemateriaal gebruik gemaak het, is inligting in die verband in tabelle 3.27, 3.28, 3.29 en 3.30 uiteengesit. Soos in die tabelle gesien kan word, is daar gedurende die steekproeftydperk in die totale koerant een geval wat statisties betekenisvol verskil van ander jare, naamlik die ruimtebeslag van kleurfoto's wat in Afrikaanse koerante van 1973 proporsioneel minder is as in die ander steekproefjare. Indien gelet word op al die fotomateriaal (kleur- en swart-en-wit foto's) in al die koerante gesamentlik (met ander woorde Afrikaanse en Engelse koerante of oggend- en

groepe vir die steekproefjare na die instelling van televisie op die redaksionele blad (afdeling 3) in mindere of meerdere mate 'n toename in sodanige ruimtebeslag waar=geneem kan word. Ander veranderinge wat voorkom wissel in rigting en grootte van afdeling tot afdeling en van koerant=groep tot koerantgroep. Ten opsigte van die ruimtebeslag van die verskillende subfunksies van die *ontvlugtingsfunksie* (sien tabelle 3.17 tot 3.20) is daar in geen geval noemens=waardige veranderinge waarneembaar nie.

3.2.4 *Die interpretasiefunksie*

'n Studie van tabelle 3.5, 3.6, 3.7 en 3.8 toon dat die ruimtebeslag van hierdie funksie in die totale koerante weinig deurlopende veranderinge toon wat met die instelling van televisie in verband gebring kan word. Daar is wel by Engelse koerante 'n neiging tot 'n proporsioneel hoër ruimte=beslag in 1975 waarneembaar. Die afname in ruimtebeslag van 1976 af kan egter nie sonder meer aan die invloed van televisie toegeskryf word nie. 'n Studie van die ruimte=beslag in die onderskeie afdelings toon dat die grootste en meeste fluktuasies in 1975 en 1978 plaasgevind het. Dit is waarskynlik dat ander faktore as die instelling van televisie hiervoor verantwoordelik gehou moet word. Die uiteensetting wat in tabelle 3.21, 3.22, 3.23 en 3.24 van die verskillende subfunksies van die *interpretasiefunksie* gegee word, toon ook geen veranderinge wat noodwendig met die instelling van televisie verband hoef te hou nie.

(a) *Die inligtingsfunksie*

Die leser word van inligting ten opsigte van sy onmiddellike leefwêreld voorsien. Alle onderverdelings van die subkategorie *Suiwer nuus*, behalwe die onder=afdeling *Ontvlugtingsnuus* is hierby ingedeel.

(b) *Die ensiklopediese funksie*

Die koerant verskaf inligting van die aard wat in 'n ensiklopedie of soortgelyke naslaanwerk gevind kan word. Die leser word dus ingelig ten opsigte van kulturele en wetenskaplike sake en die geskiedenis daarvan sowel as die geskiedenis van mense. Die subkategorie van *Algemene kennis: Feiterelase van wetenskaplike, kulturele of geskiedkundige aard*, soos in die toepaslike paragraaf omskryf, is by hierdie funksie van toepassing.

(c) *Die diensfunksie*

Dit verwys na dienste wat deur die koerant aan die leser gelewer word en wat daarop gemik is om die leser se " ... daaglikse lewe te vergemaklik" (Engelbrecht, 1972: 25). Die funksie word deur die kategorie *Dienste en wenke* vervul.

(d) *Die interpretasiefunksie*

Nuus en ander onderwerpe word ter wille van beter insig by die leser bespreek en geïnterpreteer. Die kategorie *Vertolkende nuus* en die subkategorie *Nie-oorredende bespiegelings* by *Algemene kennis* vervul hierdie funksie.

(e) *Die beïnvloedingsfunksie*

Hierdie funksie verwys na items in die koerant waarmee gepoog word om die leser se houdings, waardes, handelinge of opinies te verander. Dit kan direk of indirek geskied. Indirekte beïnvloeding vind plaas deur metodes soos nuusseleksie en plasing. Hierdie tipe beïnvloeding word nie in hierdie projek ondersoek nie. Die beïn=vloedingsfunksie soos hier gedefinieer, het slegs betrekking op direkte pogings om die leser te beïnvloed. Hierdie beïnvloedingspogings kan plaasvind deur logiese beredenerings, emosionele oproepe of beide. Die beïnvloedingsfunksie word in koerante verrig deur die kategorie *Nuuskommentaar* en die subkategorie van *Algemene kennis, Oorredende bespiegelings.*

(f) *Die ontvlugtingsfunksie*

Die term 'ontvlugting' word hier gebruik om 'n leser se tydelike, geestelike onttrekking van die werklikheid te beskryf. Die funksie kon in 'n mate ooreen met 'Unterhaltung' (Snyman, 1971), 'entertainment' (Robbins, 1956 en Willey, 1942), ontspanning (Herbst, 1973) en vermaak (Engelbrecht, 1972). Alle items wat in die sub=kategorie *Vermaak* geklassifiseer word, met die uitsondering van *Wedstryde*, dra by tot die vervulling van die *Ont=vlugtingsfunksie*, *Ontvlugtingsnuus* en *Ontvlugtings-Algemene kennis* word ook by hierdie funksie betrek.

(g) *Die materiële winsfunksie*

Die funksie verwys na items waarmee die leser homself op een of ander wyse materieel kan bevoordeel. Die funksie word vervul deur die subkategorie *Wedstryde.*

afdeling 1 (die voorblad) by al die koerantgroepe tussen 1975 en 1976 'n relatiewe skerp styging in ruimtebeslag en tussen 1976 en 1978 'n relatief opvallende daling in die ruimte=beslag van hierdie funksie voorgekom het. In afdeling 4 (die redaksionele teenblad) is daar in vergelyking met die steekproefjare voor 1976 by omtrent al die koerantgroepe 'n toename in die ruimtebeslag van hierdie funksie vir die tydperk 1976 tot 1978 in die geheel te bespeur. In Afrikaanse koerante geld dié toename egter hoofsaaklik vir 1976. As gekyk word na tabelle 3.13, 3.14, 3.15 en 3.16 blyk dat die toename in ruimtebeslag sedert 1976 by geen enkele subfunksie (die verskillende soorte nuusaanbiedinge) opvallend is nie. Die ruimtebeslag van *Suid-Afrikaanse nasionale nuus* is feitlik deurgaans proporsioneel ietwat meer as ander soorte nuus en toon op die oog af in die meeste koerantgroepe 'n effense styging na die instelling van televisie alhoewel die styging in geen geval statisties beduidend is nie. Verder is daar in 1978 by sowel Engelse as middagkoerante 'n baie geringe dog statisties betekenis=volle vermeerdering in ruimtebeslag van *Plaaslike nuus* merk=baar, terwyl daar van 1973 tot 1978 by Afrikaanse koerante 'n geringe afname in *Oorsese nuus* opgemerk word.

3.2.3 *Die ontvlugtingsfunksie*

Die ruimtebeslag van die *ontvlugtingsfunksie* toon in die totale koerant (kyk tabelle 3.5 tot 3.8) in geen geval op=vallende veranderinge gedurende die steekproeftydperk nie. In die groep Afrikaanse koerante was die ruimtebeslag in 1973 egter na verhouding hoër as in ander jare en hieruit word afgelei dat daar wel proporsioneel oor die jare 'n effense afname in ruimtebeslag voorgekom het. Ten opsigte van die afsonderlike koerantafdelings kan die volgende opgelet word: In alle groepe koerante behalwe die oggendblaaie is daar gedurende 1976 in afdeling 1 (die voorblad) 'n afname in die ruimtebeslag van hierdie funksie, terwyl daar in alle koerant=

daling het na verhouding veral voorgekom in afdeling 3 (die redaksionele blad) en in die geval van meeste koerante in afdeling 5 (die deel tussen die redaksionele teenblad en die agterblad).

Die ruimtebeslag van die subfunksies van die *advertensie=funksie* word in tabelle 3.9, 3.10, 3.11 en 3.12 aangegee. Inspeksie van hierdie tabelle toon die volgende tendense wat in 'n mindere of meerdere mate by alle koerantgroeperinge voorkom. Die ruimtebeslag van *Plaaslike handelsadvertensies* toon in 1976, die jaar van die instelling van televisie, 'n toename in ruimtebeslag wat voortduur tot in 1977, die jaar voor die verskyning van die eerste televisie-advertensies. Ten opsigte van *Nasionale handelsadvertensies* kan daar in 'n groot mate die teenoorgestelde tendens, dit wil sê 'n dalende neiging vanaf 1976 waargeneem word. Hierdie waarnemings word in etlike gevalle gestaaf deur statisties beduidende hoogtepunte voor die instelling van televisie en statisties beduidende laagtepunte na die instelling van televisie. Wat *Geklassifiseerde advertensies* betref, skyn veranderinge in proporsionele ruimtebeslag slegs in die geval van oggendkoerante moontlik verband te hou met die instelling van televisie.

3.2.2 *Die inligtingsfunksie*

Ten opsigte van die proporsionele ruimtebeslag van die *inligtingsfunksie* in die geheel is daar volgens tabelle 3.5 tot 3.8 geen statisties betekenisvolle veranderinge gedurende die steekproeftydperk nie. Nadere beskouing toon egter wel een ooreenkoms tussen die persentasies van die vier groepe koerante, naamlik proporsionele vermeerderings van die ruimtebeslag van hierdie funksie gedurende die twee jare (1976 en 1977) na die instelling van televisie. Wat die voorkoms van hierdie vermeerderings in die afdelings van die verskillende koerantgroepe betref, is daar egter nie 'n konstante patroon nie. Verder kan by bestudering gesien word dat daar in

(h) *Die Selfuitdrukkingsfunksie*

Koerante gee deurentyd aan lesers die geleentheid om hulle gedagtes in die vorm van briewe in die pers=stuk uit te spreek . Ook die *Geklassifiseerde advertensies* wat handel oor geboortes, sterfgevalle en persoonlike boodskappe word by hierdie funksie ingeskakel.

(i) *Advertensiefunksie*

Advertensies word, soos wat die geval is met meeste ander koerantitems, om verskeie redes in koerante geplaas. In die eerste plek bied advertensies verskillende individue en firmas die geleentheid om verkope te bevorder en 'n verskeidenheid van produkte en dienste aan die verbruiker bekend te stel. In die tweede plek word die leser die geleentheid gegee om op die hoogte te bly van hierdie dienste en ware. Vir die doel van hierdie projek word egter aanvaar dat die inkomste wat koerante van adverteerders verkry die hoofrede is waarom advertensies geplaas word. Die funksie word vervul deur alle subkategorieë van *Advertensies* behalwe *Geklassifiseerde advertensies* wat betrekking het op geboortes, sterfgevalle en persoonlike boodskappe.

2.3.2 *Aanbieding van resultate volgens koerantafdelings*

Afgesien van die ruimte wat elke funksie in die totale koerant beslaan, word die ruimte wat elke funksie beslaan ook as 'n persentasie van afsonderlike koerantafdelings aangebied. Vir die doel is die koerant opgedeel in sewe afdelings,

Afdeling 1, die voorblad. Dit verwys na die eerste bladsy van die koerant.

Afdeling 2, die bladsy(e) tussen die voorblad en die redaksionele blad.

Afdeling 3, die redaksionele blad. Dit verwys na die bladsy waarop die redaksionele kommentaar van die koerant voorkom.

Afdeling 4, die bladsy teenoor die redaksionele blad.

Afdeling 5, die bladsy(e) tussen die teenblad van die redaksionele blad en die agterblad.

Afdeling 6, die agterblad. Dit verwys na die laaste bladsy van die hoofkoerant, dit wil sê die koerant as die bylae of bylaes nie ingereken word nie.

Afdeling 7, die bylae. Dit verwys na dele van die koerant wat 'n eie paginering het of wat geen paginering het nie.

2.3.3 *Illustrasiemateriaal*

Ter wille van 'n duideliker beeld ten opsigte van die same=stelling van 'n koerant en die wyse waarop funksies uitgevoer is, is die ruimtebeslag van illustrasiemateriaal in koerante ook gemeet. In die meting is 'n onderskeid getref tussen swart-en-wit foto's, kleurfoto's, swart-en-wit tekeninge en kleurtekeninge. Weens die unieke aard van advertensies is die illustrasie-inhoud van advertensies nie by hierdie meting betrek nie. In advertensies is illustrasiemateriaal dikwels nie duidelik van die geskrewe deel onderskeibaar nie.

2.4 VERGELYKING VAN DIE RUIMTEBESLAG VAN DIE FUNKSIES OOR DIE STEEKPROEFJARE

Daar is gepoog om neigings of veranderings te bepaal aan die hand van 'n vergelyking tussen die ruimtebeslag van die ver=skillende funksies oor die verskillende jare. Die ingesamelde data is ontleed deur middel van die ontledingstegniek wat in die literatuur onder die naam log-lineêre model-ontledings=tegniek bekend staan.
Die ontleding het geskied deur gebruik te maak van die rekenaarprogram P3F van die BMDP-rekenaarprogramstelsel. Die P3F-rekenaarprogram stel die navorser in staat om die assosiasies tussen die kategorieë van veranderlikes te bepaal.

3.2 RUIMTEBESLAG VAN FUNKSIES

In tabelle 3.5, 3.6, 3.7 en 3.8 is inligting vervat ten opsigte van die ruimtebeslag van die verskillende funksies. In enkele opsigte toon al die groeperings van koerante deur al die steekproefjare ooreenkomste: Die *advertensie=funksie* is deurentyd die funksie wat die meeste ruimte opneem en proporsioneel is hierdie ruimtebeslag veral gekonsentreer op afdelings 2 (die gedeelte tussen die voorblad en die redaksionele blad), 5 (die gedeelte tussen die redak=sionele teenblad en die agterblad) en 7 (die bylae). Die funksie wat oor die algemeen die tweede meeste ruimte opneem, is die *inligtingsfunksie* en die afdelings waarin hierdie funksie proporsioneel die meeste voorkom, is deurgaans afdelings 1 (die voorblad), 2 (die deel tussen die voorblad en die redaksionele blad), 4 (die redaksionele teenblad) en 6 (die agterblad). Die funksies wat die minste deur die koerante verrig word, is die *materiële winsfunksie*, die *selfuitdrukkingsfunksie*, die *beïnvloedingsfunksie* en die *ensiklopediese funksie*. In hierdie verband kan egter genoem word dat, alhoewel die *beïnvloedingsfunksie* en die *interpretasiefunksie* in die koerant as geheel proporsioneel min ruimte beslaan, beide hierdie funksies in afdeling 3 (die redaksionele blad) van die koerant oorheersend is.

3.2.1 *Die advertensiefunksie*

Uit tabelle 3.5 en 3.7 blyk dat die ruimtebeslag van die *advertensiefunksie* in die geval van sowel die Afrikaanse koerante as oggendkoerante in 1978 (die jaar waarin daar met die vertoning van advertensies op televisie begin is) sta=tisties beduidend laer was as in die ander steekproefjare. Verder is bevind dat, hoewel dit nie in alle gevalle statis=ties beduidend is nie, daar by al vier koerantgroeperings (kyk tabelle 3.5 tot 3.8) van 1976 af 'n daling in die ruimte=beslag van hierdie funksie in die totale koerant was. Hierdie

TABEL 3.1

RUIMTEBESLAG VAN DIE ONDERSKEIE KOERANTAFDELINGS: AFRIKAANSE KOERANTE

Jaar	Gemiddelde persentasies								Gemiddelde oppervlakte
	Afdeling 1	Afdeling 2	Afdeling 3	Afdeling 4	Afdeling 5	Afdeling 6	Afdeling 7	Totale koerant	cm²
1973	4,6	33,0	4,6	4,6	36,1	4,6	12,6	100	44 000
1975	4,1	32,8	4,1	4,1	36,0	4,1	14,6	100	47 000
1976	4,3	30,4	4,3	4,3	36,5	4,3	15,0	100	44 000
1977	4,5	33,5	4,5	4,5	32,8	4,5	15,5	100	43 000
1978	4,8	31,8	4,8	4,8	33,3	4,8	15,9	100	41 000

TABEL 3.2

RUIMTEBESLAG VAN DIE ONDERSKEIE KOERANTAFDELINGS: ENGELSE KOERANTE

Jaar	Gemiddelde persentasies								Gemiddelde oppervlakte
	Afdeling 1	Afdeling 2	Afdeling 3	Afdeling 4	Afdeling 5	Afdeling 6	Afdeling 7	Totale koerant	cm²
1973	2,8	30,7	2,8	2,8	34,4	2,8	23,4	100	80 000
1975	2,5	32,8	2,5	2,5	28,6	2,5	28,4	100	81 000
1976	2,6	30,2	2,6	2,6	22,2	2,6	37,4	100	78 000
1977	3,4	32,0	3,4	3,4	25,8	3,4	28,9	100	60 000
1978	3,3	29,2	3,3	3,3	23,2	3,3	33,9	100	64 000

TABEL 3.3

RUIMTEBESLAG VAN DIE ONDERSKEIE KOERANTAFDELINGS: OGGENDKOERANTE

Jaar	Gemiddelde persentasies								Gemiddelde oppervlakte
	Afdeling 1	Afdeling 2	Afdeling 3	Afdeling 4	Afdeling 5	Afdeling 6	Afdeling 7	Totale koerant	cm²
1973	4,1	26,4	4,1	4,1	47,4	4,1	10,3	100	54 000
1975	3,2	32,1	3,2	3,2	35,8	3,2	19,6	100	62 000
1976	3,4	30,8	3,4	3,4	41,1	3,4	14,5	100	56 000
1977	3,9	31,7	3,9	3,9	40,3	3,9	12,8	100	51 000
1978	4,0	30,9	4,0	4,0	40,9	4,0	12,2	100	51 000

TABEL 3.4

RUIMTEBESLAG VAN DIE ONDERSKEIE KOERANTAFDELINGS: MIDDAGKOERANTE

Jaar	Gemiddelde persentasies								Gemiddelde oppervlakte
	Afdeling 1	Afdeling 2	Afdeling 3	Afdeling 4	Afdeling 5	Afdeling 6	Afdeling 7	Totale koerant	cm²
1973	3,1	33,3	3,1	3,1	30,5	3,1	23,7	100	69 000
1975	2,9	33,1	2,9	2,9	28,8	2,9	26,3	100	66 000
1976	2,9	30,0	2,9	2,9	19,9	2,9	38,2	100	66 000
1977	3,8	33,0	3,8	3,8	21,8	3,8	30,1	100	52 000
1978	3,8	29,9	3,8	3,8	20,2	3,8	34,2	100	54 000

In die ontleding van die verskillende tabelle is meerdere toetse op dieselfde stel data uitgevoer. Dit bring die wesenlike gevaar mee dat skyneffekte (assosiasies) as betekenisvol geïnterpreteer kan word. Daarom is die berekende waarde, wat as aanduiding van die effek beskou kan word, as betekenisvol geïnterpreteer slegs wanneer dit kleiner of gelyk is aan -3 of groter of gelyk is aan +3. In die tabelle word hierdie berekende waardes egter nie self aangegee nie, maar wel die persentasies waarop die waardes betrekking het. Alle statisties betekenisvolle gevalle word met 'n swaard (†) aangedui.

2.5 ONTLEDERS

Die inhoudsontleding is deur 'n hoofontleder en drie assistent= ontleders onderneem. Die assistent-ontleders is eerstens deur die hoofontleder opgelei in die algemene beginsels van inhouds= ontleding en die definisies van alle kategorieë is met hulle bespreek. Om die begrip van die assistent-ontleders te kon= troleer, is proefontledings op die koerant gedoen en is die resultate met die ontleders bespreek. Die proses is herhaal totdat alle definisies bemeester is.

Ten einde statisties na te gaan of die ontleders die koerante eenders ontleed het en of subjektiwiteit tot 'n minimum beperk is, is 'n betroubaarheidstudie vervolgens onderneem. Een koerant is volledig deur alle ontleders ontleed en die resultate van hierdie ontledings is deur middel van korrelasie= berekenings twee-twee vergelyk. Pearson r-waardes van groter as 0,85 is verkry. Betroubaarheidstudies van hierdie aard is met gereelde tussenposes gedurende die ontleding van die vier jaarlikse steekproewe van dagblaaie herhaal en dieselfde hoë peil van ooreenstemming is deurgaans tussen die kodeerders se ontledings behou.

HOOFSTUK 3

RESULTATE

3.1 INLEIDING

Soos in hoofstuk 2, paragraaf 2.3 genoem, word daar vir die doel van hierdie projek nege funksies ten opsigte van koerante onderskei. Die funksies wat ondersoek word, is die *inligtingsfunksie*, die *ensiklopediese funksie*, die *diens=funksie*, die *interpretasiefunksie*, die *beïnvloedingsfunksie*, die *ontvlugtingsfunksie*, die *materiële winsfunksie*, die *selfuitdrukkingsfunksie* en die *advertensiefunksie*. Enige item wat nie onder een van die bogenoemde funksies ingedeel kan word nie, word onder *Ander koerantinhoud* geklassifiseer.

In die tabelle aan die einde van hierdie hoofstuk word die ruimtebeslag van die nege funksies aangegee as persentasies van die koerante as geheel sowel as persentasies van die onderskeie koerantafdelings (soos beskryf in paragraaf 2.3.2). Dit word afsonderlik gedoen vir die Afrikaanse en Engelse koerante van elke jaar, asook vir die oggend- en middag=koerante. In die tabelle verskyn ook 'n uiteensetting van die ruimtebeslag van die subfunksies van die vyf funksies wat die grootste koerantoppervlakte beslaan het. Behalwe in die gevalle van tabelle 3.1 tot 3.4 waarin die groottes van koerante en die persentasieruimtebeslag van die verskillende koerantafdelings uiteengesit word, is alle persentasies afgerond tot die naaste heelgetal. Gevolglik kom die som van die totale nie altyd presies op 100 % te staan nie. Die afronding bring ook mee dat daar in sommige gevalle volgens die tabelle 0 % van die totale koerantruimte aan 'n funksie of subfunksie bestee word, terwyl tot 5 % van die ruimte van 'n onderafdeling van die koerant aan hierdie funksie of subfunksie bestee word. Soos genoem,is die ruimtebeslag van die verskillende funksies oor die onderskeie jare met P3F vergelyk om die betekenisvolheid van verskille te toets. Hierdie vergelykings is slegs ten

opsigte van die ruimtebeslag van die totale koerant gedoen en nie ten opsigte van die ruimtebeslag van die onderskeie koerantafdelings nie. In gevalle waar 'n funksie se ruimtebeslag vir een jaar betekenisvol verskil van dieselfde funksie se ruimtebeslag in ander jare, is dit met 'n swaard (†) op die tabel aangedui.

Ten einde 'n aanduiding te kry van die relatiewe gewig wat aan die bogenoemde persentasies binne elke koerantafdeling geheg kan word, word die gemiddelde grootte (drukoppervlakte) van elke koerant en die proporsionele grootte van elke koerant=afdeling binne elke indeling van koerante in tabelle 3.1, 3.2, 3.3 en 3.4 aangegee. Die gemiddelde koerantgroottes word in vierkante sentimeter tot die naaste 1 000 aangegee en die proporsionele groottes van die onderskeie afdelings in persentasies wat tot een desimale syfer benader is.

Soos in tabelle 3.1 tot 3.4 gesien kan word, het daar by geeneen van die groepe koerante noemenswaardige veranderinge in ruimtebeslag gedurende die steekproeftydperk voorgekom nie.